

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут Електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента **Терещенко В.А.**

академічної групи **035м-18-1**

спеціальності **035 Філологія**

спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно)», перша - англійська

на тему: **Оціночна афіксація в сучасній англійській мові**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Алексеев А.Я.			
розділів:				
1.	Алексеев А.Я.			
2.	Алексеев А.Я.			
Рецензент	Кабаченко І.Л.			
Нормоконтролер	Бойко Я.В.			

Дніпро
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
перекладу

Введенська Т.Ю.
(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2019 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістр

студенту **Терещенко В.А.** академічної групи **035м-18-1**
(прізвище та ініціали) (шифр)
спеціальності **035 Філологія**
спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська

на тему:

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 7.11.2019 №2075-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
<i>Розділ 1</i>	<i>Щодо словотвору в сучасній англійській мові</i>	1.10.19
<i>Розділ 2</i>	<i>Оціночная афіксація в сучасній англійській мові</i>	5.12.19

Завдання видано

(підпис керівника)

Алексеев А.Я.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.10.2019

Дата подання до екзаменаційної комісії 19.12.2019

Прийнято до виконання

(підпис студента)

Терещенко В.А.
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЩОДО СЛОВОТВОРУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	7
1.1 Загальна характеристика структури сучасної англійської мови.....	7
1.2 Поняття словотвору та його види.....	13
1.3 Афіксація як один із видів словотвору.....	22
Висновки до 1 розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. ОЦІНОЧНА АФІКСАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	36
2.1 Класифікація оцінок та оцінних значень.....	36
2.2 Структура оцінки.....	41
2.3 Структурні та семантичні особливості префіксального деривату....	49
2.4 Структурні та семантичні особливості суфіксального деривату.....	56
2.5 Оціночний компонент афіксації.....	60
Висновки до 2 розділу.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Розвиток мови зумовлений в значній мірі розвитком її словотворчої системи, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності і багатьма іншими факторами словотвірного процесу.

Створення нових слів здійснюється, перш за все, як відображення в мові потреб суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають у результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин, тощо.

Словотвірна система будь-якої мови, в тому числі і сучасної англійської мови, знаходиться в постійному розвитку.

Сучасний англійська мова відрізняється великою здатністю до утворення нових словникових одиниць. Переважна більшість новоутворень створюється за допомогою тих словотворчих способів і засобів, якими володіє та чи інша мова.

Питанню про словотворення в сучасній англійській мові присвячена велика кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як І. В. Арнольд, І. М. Берман, А. А. Уфімцева, А.І. Смирницький, В. Д. Аракін, О.М. Лашкевич, З.А. Харитончик і багато інших.

Оцінка – це складний процес, у ході якого певне явище реальної дійсності сприймається, зіставляється з існуючою моделлю світу чи особистими уявленнями людини, пропускається через сферу її почуттів і в результаті класифікується. Значний інтерес до оцінності в комунікації, підсилений антропоцентричним характером сучасних мовознавчих студій, дозволяє розкрити когнітивні механізми і мовні особливості процесу оцінювання.

Питання, що стосуються оціночної лексики, залишаються до сих пір багато в чому дискусійні, інтерес до них не згасає. Мова йде не тільки про

прояви оціночних моментів на лексичному рівні мови. Питання про оціночну лексику безпосередньо стосується таких важливих проблем, як мова і суспільство, мовлення, функції мови. На сьогодні триває вивчення закономірностей виникнення оцінних слів у мові.

Незважаючи на пильну увагу до оцінки як мовної категорії та докладність опису оцінного значення, з позицій сучасних завдань лінгвістичного аналізу ці проблеми ще потребують вивчення.

Все це свідчить про **актуальність** проблематики, пов'язаної з оціночною лексикою, для сучасного мовознавства, особливо на тлі зростаючого інтересу до питань семантики і стилістики.

Об'єктом дослідження є афіксальні деривати сучасної англійської мови.

Предмет дослідження – оціночний компонент афіксальних дериватів сучасної англійської мови.

Мета роботи – розглянути специфічні мовні засоби вираження оцінки, дослідити та проаналізувати оціночний компонент афіксального способу словотворення в сучасній англійській мові.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **дослідницьких завдань**:

- 1) описати особливості словотворення сучасної англійської мови;
- 2) визначити структурні характеристики афіксальних дериватів в сучасній англійській мові
- 3) окреслити структуру функціонально-семантичної категорії оцінки в сучасній англійській мові;
- 4) простежити й проаналізувати засоби вираження оцінки на рівні афіксального деривату.

Мета і завдання дипломної роботи зумовили вибір відповідних **методів дослідження**. Для вирішення поставлених мети і завдань використовувалася комплексна методика лінгвістичного дослідження, що включає в себе

загальнонаукові методи і прийоми: описовий метод (спостереження, аналіз, систематизація, узагальнення), елементи кількісного підрахунку, а також окремі лінгвістичні методи: метод суцільної вибірки; метод аналізу словникових дефініцій; метод етимологічного аналізу.

Матеріалом дослідження послуговувала вибірка лексичних одиниць із *Longman Dictionary of Contemporary English*, перевірених за деякими іншими тлумачними словниками.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі функціонально-семантичної категорії оцінки, систематизації засобів вираження категорії оцінки, встановленні особливостей функціонування оціночного компоненту афіксального деривату сучасної англійської мови.

Апробація дослідження. Основні положення та висновки були представлені та обговорені на 17-ій міжнародній студентській конференції «Європейські мови – 2019: інновації та розвиток».

Практичне значення роботи забезпечується можливістю використання її матеріалів у лекційних та практичних курсах зі стилістики, лінгвістичного аналізу тексту, загального мовознавства.

Структура та обсяг роботи. Диплом складається з вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, що нараховує 67 позицій.

РОЗДІЛ 1.

ЩОДО СЛОВОТВОРУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Загальна характеристика структури сучасної англійської мови

Невід'ємною частиною людського суспільства і культури є мова. Зміна темпу життя сучасної людини, поява, слідом за розвитком науково-технічної бази, нових реалій викликають значні зміни і в мові. В епоху масштабних перетворень, які зачіпають практично всі сфери суспільного життя, англійська мова, ставши мовою глобального поширення, також піддається певним змінам. Вона пристосовує себе до нових умов навколишнього світу. Слідом за суспільством вона росте і розвивається, змінює свою структуру і функції.

Розвиток – це закономірне і спрямована зміна, в результаті якій неминуче виникає новий якісний стан когось-небудь або чогось-небудь в плані його структури і функцій. Розрізняють дві форми розвитку. Перша – це революційний розвиток, що характеризується значними якісними перетвореннями в самій структурі об'єкта. Другим різновидом можна вважати еволюційний розвиток; він полягає у поступових кількісних змінах, які, накопичуючись, приводять до появи нової сутності.

Причини, за якими відбувається розвиток мови як невід'ємної властивості людини, частини його сутності, досить очевидні. В силу своєї цілковитої приналежності до людини як біологічного виду, мова розвивається слідом за нею. Оскільки розвиток є якістю живої матерії, то спрямовані зміни живої мови підпадають під дію законів і правил живої природи. А оскільки людина невіддільна від соціуму і є його необхідною складовою, то і її мова слідує за змінами суспільного життя, відображаючи соціально-політичні та культурні перетворення. Як пише відомий британський філолог Девід Крістал, “The only languages that do not change are dead ones” – “Не змінюються лише мертві мови” [60, 131]. Всі інші, живі, знаходяться в постійному русі і розвитку слідом за

змінами людей – їх носіїв.

Розвиток мови відбувається, як правило, поступово, не на основі знищення застарілих форм мови і заміщення їх на більш сучасні, а шляхом доповнення до наявного культурно-історичного багажу нових цінностей, які з плином часу замінюють застарілі.

Активний розвиток сучасної англійської мови відбувається, головним чином, вшир, а не вглиб. Поява варіативності граматичного вираження відображає все різноманіття форм його існування. Слідом за розширенням свого ареалу англійська мова, вступаючи у взаємодію з місцевими мовами і культурами, локально пристосовує свою структуру до нових умов і, як наслідок, новим для себе функцій. Словосполучення “англійські мови” вже міцно закріпилося за його варіантних формами в іншомовних країнах. Кожна форма має низку власних, відмінних від національної англійської мови, рис. Так, наприклад, європейський варіант англійської мови з його дещо “спрощеною” граматичною структурою, пристосованою до розуміння широкою багатомовною аудиторією, став уже визнаною мовою міжнаціонального спілкування на материковій частині Європи [26, 108].

Англійська мова, поряд зі своїм існуванням і розвитком як національної мови в англійськомовних країнах, стикається з культурою інших країн і проникає в їх соціолінгвістичну середу. У неї з'явилися додаткові функції – функції міжкультурної комунікації. У прагненні відповідати своїм новим функціям англійська мова пристосовується до них, в тому числі і структурно. Звідси виникає множинність її форм, які потім ідуть кожна по своїй траєкторії розвитку. Таким чином, розвиток структури сучасної англійської мови – це поступові кількісні і якісні зміни в її структурі, спрямовані на вдосконалення її функцій як мови міжнаціонального спілкування в відповідь на глобальні процеси, що відбуваються в світі.

Одним з основних понять лінгвістики є “тип мови”, але дати його точне і

адекватне визначення складно, так як зараз існують різні підходи до того, що слід вважати типом мови, варіюються критерії, які могли б служити надійною основою для визначення того чи іншого типу мови.

Сучасне мовознавство виходить з розуміння мови як системи, в якій окремі елементи, матеріально оформлені одиниці – фонemi, морфemi, слова – знаходяться в чітко встановлених відносинах для певної мови. Цим і зумовлюється основне положення, що в мові як в дуже добре спрацьованій системі одне явище може бути обумовлено іншим або ж воно обумовлює інше явище. З іншого боку, виходячи з того ж самого принципу, кожен елемент системи виявляється взаємозв'язаним з безліччю інших елементів цієї системи.

Чеський лінгвіст В. К. Скалічка визначив тип мови як “сукупність сприятливих один одному явищ” [43, 27] або “сума вільно співіснуючих явищ” [43, 34].

Т.П. Ломтев вважає, що тип окремої мови – це набір ознак, “загальних для деякої підмножини загальної множини мов” [5, 41]. Однак це поняття має абстрактний характер і мало чим сприяє розкриттю поняття “тип” в окремій мові.

Під поняттям “тип у мові” багато лінгвістів розуміють риси в структурі мови, які не є провідними для даної мови, але утворюють деяку стійку сукупність ознак.

У термінах В.А. Родіонова “тип у мові” розуміється як “якості власне мовної структури”. Тип у мові розуміється конкретніше, ніж тип мови. У кожній мові представлено, як правило, в різній пропорції кілька типів – кілька основних рис мови, що визначають його типологічну характеристику, інакше кажучи, належність мови до того чи іншого мовного типу [42, 16]. Тип мови описується при цьому як модель, яка не знаходить повного втілення в конкретній мові, проте мови можуть розглядатися як більш-менш наближені до цієї ідеальної моделі, що включає кілька ознак, що визначають характер

основних типів у мові [51, 12]. Набір типів (у вузькому розумінні) не є статичним утворенням, що визначається динамічним характером всієї моделі мови. Акумуляція змін типів у мові неминуче веде до зміни її типологічної домінанти, до чого, як відомо, була схильна англійська мова в ході свого історичного розвитку, і це знаходить підтвердження в численних історико-типологічних дослідженнях германістів (В.К. Скалічка, Т.П. Ломтев, Б.А. Успенський).

У типології ХІХ в. було встановлено чотири типу мови: флективна, до якої були віднесені індоєвропейські і семітські мови; аглютинативна – тюркська, монгольська, тунгусо-маньчжурська, фінно-угорська, японська мови; ізолююча – мови китайської групи; полісинтетична – чукотско-камчадалські мови і мови американських індіанців за винятком мов кечуа і аймара в Перу і Болівії, які відносяться до аглютинативних мов. Ця класифікація мов була проведена на підставі обліку ознак і властивостей формальних сторін слова, його здатності приєднувати словозмінні і словотворчі морфеми.

У сучасній науці типологічна характеристика мови складається не тільки на підставі обліку типу форми, а й на підставі обліку типу відносин. Крім того, визначення типологічних ознак проводиться за рівнями мови.

Скалічка В. К. прийшов до висновку про існування в мовах світу п'яти мовних типів: флективного, інтрофлексивного, аглютинативного, ізолюючого та полісинтетичного. Він підкреслює, що в кожній конкретній мові ці різні типи реалізуються одночасно. Цей висновок свідчить про те, що мовний тип являє собою деяке абстрактне поняття, яке проявляється в кожній конкретній мові або групі мов.

Скалічка В. К. відзначає, що в аглютинативних мовах наявна велика кількість дієприкметників, дієприслівників, інфінітивів і дієслівних імен, чого не можна сказати про інші мовні типи.

Нерівномірність у розподілі функціонального навантаження всередині

динамічних систем змушує лінгвістів виділяти як в макросистемі мови, так і в її підсистемах, ядро і периферію.

Ядро мовної системи включає в себе елементи і створювані ними моделі (структури) з високою функціональною навантаженістю. Ядерні моделі безпосередньо впливають на ефективність функціонування всієї системи і визначають її структурний тип. Тому ядерні характеристики мови відрізняються високою продуктивністю, тобто здатністю породжувати відкриті парадигми (з необмеженою кількістю елементів). Створені на основі продуктивних моделей парадигми мають регулярний характер. Так, в граматичній підсистемі сучасної англійської мови надзвичайно високою продуктивністю (регулярністю) відрізняється модель утворення множини за допомогою суфікса *-(e)s*. Наприклад: *table – tables; chair – chairs; figure – figures; cow – cows* тощо.

В дієслівній підсистемі сучасної англійської мови дуже продуктивна лексична аналітична модель типу “V + прислівник”: *run away, go out*, в якій прислівник вказує на напрямок дієслівної дії в просторі. Це регулярний спосіб називання просторово-спрямованих дій в сучасній англійській мові. Тільки в словниках зафіксовано близько 1400 дієслів, утворених за цією моделлю.

На відміну від ядерних, периферійні елементи і структури відносяться до розряду непродуктивних. Їх функціональне навантаження дуже невелике для того, щоб скільки-небудь істотно вплинути на структурну організацію мовної макросистеми. Непродуктивні моделі складають закриті парадигми. Як правило, це релікти (залишки) парадигм, що колись активно функціонували, але поступово втратили свою продуктивність в ході історії. В сучасній англійській мові до них можна віднести “застиглі” форми множини з внутрішньої флексією (чергуванням) типу *foot – feet; tooth – teeth* у словозмінній (граматичній) підсистемі, а також утворені від прикметників іменники у парах *long – length; strong – strength* у словотвірчій підсистемі [50].

Співіснування ядерних і периферійних характеристик дозволяє мовній системі адаптуватися до впливу зовнішніх факторів, так як кордони між ядром і периферією рухливі в діахронії і визначаються домінуючими тенденціями в кожен окремо взятий період історії мови.

Сучасна англійська мова відрізняється високим ступенем аналітичності своїх структур, так як в ній не тільки активно використовується аглютинація, але також функціонують аналітичні граматичні та лексичні конструкції. Перші служать для вираження граматичних значень, другі – для утворення нових слів, які називають аналітичними лексемами.

Якщо порівнювати сучасну англійську мову з еталоном коренеізолюючого типу, то перша ознака цього типу – переважання односкладових за своєю природою слів – здається типовим для сучасної англійської мови. У всякому разі односкладові слова складають ядро лексичної підсистеми англійської мови. Сюди можна віднести такі слова як: *have, round, go, up, back, love, walk, man, etc.* Афікси в коренеізолюючих мовами в ідеалі повинні бути відсутніми, а визначити характеристики слова допомагає контекст, для цього потрібно поєднання хоча б двох слів (мінімальний контекст) [50].

Типологічна перебудова англійської мови особливо активно проходила в середньоанглійський період, зачепила всі його підсистеми і призвела до істотного перетворення його структурного типу. Редукція стала причиною наростання аглютинативних і коренеізолюючих тенденцій в структурі англійського слова, скорочення ж структури до одно- і двоскладових слів викликало деякі інші зміни в системі мови. Так як всі типологічні ознаки взаємопов'язані, то “послідовне наростання ізоляції веде до наростання аналітичності в мові” [54, 132]. Поступово синтетична техніка з'єднання пов'язаних між собою носіїв значень замінюється технікою аналітичною. При цьому змінюються не тільки способи з'єднання носіїв значень, але можуть

змінитися і самі способи створення номінативних одиниць, так як останні теж зумовлені типологічними характеристиками мови. Необхідно визнати, що “лише відносно обмежений набір лексичних одиниць зберігається у внутрішньому лексиконі разом з правилами і певного роду принципами, які дозволяють створювати можливо необмежену кількість нових одиниць” [59, 50]. У процесі ж еволюції мови ці правила і принципи створення нових лексичних одиниць можуть змінюватися, як це і сталося в англійській мові. Особливо яскраво ці зміни проявилися в системі англійського дієслова. У давньоанглійській мові для вираження хронотопних характеристик дії широко використовувалася словотворча модель: “префікс + основа дієслова”, в сучасній англійській мові для цього слугують аналітичні дериваційні моделі: V + V; V + adj; V + N; V + adv.

В.Я. Плоткін стверджує, що елементом лексичної системи треба визнати не слово, а лексему, бо остання може бути як однослівною, так і не однослівною, тобто аналітичною [36].

Якщо підсумувати все сказане про ядерні риси англійської мови, то можна прийти до висновку, що в ході своєї писемної історії англійська мова зазнала структурну перебудову від неяскраво флективного і синтетичного типу до типу аналітичного, що сполучає неяскраві риси коренеізоляції і аглютинації [50].

1.2 Поняття словотвору та його види

У процесі комунікації широко використовується можливість складання нових лексичних одиниць на базі існуючих, у відповідь на постійно виникаючі потреби передачі нової інформації різного плану. Для мовця дуже важливим є звернення до вже наявних в лексичній системі мови засобів, і вираження нових сенсів шляхом різної їх комбінації.

Синтез нового найменування з готових словесних форм або їх значущих частин дозволяє мовцю зафіксувати своє знання про характеристики і ознаки названого об'єкта, його взаємозв'язках з іншими об'єктами, дати об'єкту не довільне, а обумовлене пізнавальним досвідом ім'я, яким би поверхневим і випадковим цей досвід не був.

Лексична ж система, завдяки створенню нових лексичних одиниць, виявляється одночасно досить економною, що сприяє відносно легкому її засвоєнню, так як більше 70% її одиниць складають одиниці комплексні, тобто одиниці, формально і семантично сформовані і, отже, залежні від відповідних вихідних одиниць [48, 10].

Мова знаходиться в стані безперервного розвитку, що включає певні мовні процеси, в тому числі і створення нових лексичних одиниць. Цей процес отримав назву “словотвір”. Отже, визначимо, що таке процес словотворення.

Протягом довгого часу в науці було відсутнє чітке уявлення про об'єкт словотвору, його загальні поняття і межі. Причиною цього є перетин у сфері словотвору фонологічних, морфологічних, лексико-семантичних, синтаксичних закономірностей мовної системи і як наслідок цього складність одиниць словотворення.

Формування словотворення як окремої лінгвістичної науки відбулося завдяки роботам таких видатних лінгвістів як Л.В. Щерба, В.В. Виноградов, Г.О. Винокур, А.І. Смирницький.

Термін “словотвір” має два основних значення, які слід чітко розрізняти. У першому своєму значенні він вживається для вираження постійного процесу утворення нових слів у мові. Суть словотворчих процесів полягає у створенні нових найменувань, нових вторинних одиниць позначення, і якщо такі найменування є словами, термін “словотвір” розкривається в буквальному сенсі як найменування процесу утворення слів.

Друге значення терміна “словотвір” позначає розділ науки, що займається вивченням процесів утворення лексичних одиниць.

Основне завдання словотвору полягає у вивченні формальних, семантичних, генетичних і інших закономірностей і особливостей утворення нових лексичних одиниць, що виникають в процесі розвитку мови.

Найбільш актуальна в даний час проблема продуктивного словотворення. Вивчення продуктивних способів створення нових слів більшою мірою сприяє виявленню зовнішніх і внутрішніх законів, а також тенденції розвитку словотворчих процесів у мові.

Різні словотворчі елементи, що приєднуються до основи слова і які беруть участь у створенні нових слів, можуть проявляти різну активність і нести при цьому різне смислове навантаження [26, 111].

Виділенню словотвору зі складу морфології в значній мірі сприяло розмежування морфемного і дериваційного типів аналізу.

Морфемна структура слова базується на входженні слова хоча б в один співвідносний ряд з якоюсь іншою мовною одиницею. Дериваційна структура слова – це результат створення даного слова від якоїсь іншої мовної одиниці.

Щодо кількості способів словотворення в англійській мові існують різні думки. Ці розбіжності пояснюються тим, що різні способи змінюють свою активність і на довгий час можуть надаватися більш-менш продуктивними або взагалі завмирати. Такі способи словотворення, як чергування “*feed vid food*”, подвоєння “*murmur*”, а також звуконаслідування “*cuckoo, splash*” римований повтор “*tip-top, hocus-rocus*” другорядні і непродуктивні. Загальновизнано, що найбільш продуктивні в даний час такі способи словотворення: конверсія, афіксація, словоскладання і скорочення.

Безафіксальний словотвір, або конверсія – досить поширений спосіб створення нових слів в англійській мові. Питома вага слів, утворених конверсією, тут постійно збільшується.

Конверсія як спосіб словотворення полягає в тому, що слово цілком, абсолютно без змін переходить з однієї частини мови в іншу. Тому часто в словнику навпроти іноземного слова можна бачити кілька перекладів із позначками *adj* (прикметник), *n* (іменник), *v* (дієслово), *adv* (наріччя), які означають різні частини мови. Наприклад, *plant* “рослина, завод” – *to plant* “садити”. Конверсія в тій чи іншій мірі властива багатьом мовам, але в англійській мові вона має особливо широке поширення. Найважливішою причиною такого явища можна вважати особливість англійської мови, яка полягає майже в повній відсутності в цій мові морфологічних показників частин мови. В англійській мові по суті немає морфологічних показників частин мови. Останні або не розрізняються зовсім, або можуть розрізнятися по словотворчих афіксах. Ця обставина не могло не сприяти широкому поширенню конверсії, за моделями якої постійно відбувається утворення нових лексичних одиниць, які поповнюють словниковий склад мови.

Звісно ж дуже цікавим пояснення причини виникнення конверсії, дане О. Есперсеном (O. Jespersen). На його думку, поштовхом до появи і розвитку конверсії стала формальна тотожність безлічі англійських іменників і дієслів. Пояснюючи джерело виникнення нового способу словотворення, О. Есперсен називає конверсію “англійською унікалією”, оскільки процес редуції закінчення був типовий лише для даної мови [61, 152].

Відомий англійський лінгвіст Л. Бауер (L. Bauer) визначає конверсію як зміну граматичної форми слова: “Conversion is the change in form of class of a form without any corresponding change of form”. Він виділяє основні типи конверсії, такі як $N > V$, $V > N$, $Adj > N$, $Adj > V$, і приводить найбільш характерні моделі для кожного випадку:

- 1) $N > V$ *to badge, to bridge, to mail, to vacation*;
- 2) $V > N$ *a call, command, a guess, a spy*;
- 3) $Adj > N$ *a creative, a crazy, a daily, a regular*;

4) Adj > V *to dirty, to empty, to better, to open* [56, 230].

Афіксація – один з найпоширеніших способів словотвору, який представляє собою приєднання афікса до основи. Суфікси, які допомагають виразити слово як певну частину мови, тісніше пов'язані з основою: *courageous, friendly*, в той час як префікси головним чином змінюють семантику слова і більш самостійні лексично: *anti-missile, postwar, disengage*. Результат словотворчого процесу афіксації – похідне слово (детальніше про афіксацію у розділі 1.3).

Словоскладання є одним з найпродуктивніших видів словотворення. Складні слова дають можливість повніше висловити нові поняття і складають істотну частину словникового складу сучасних мов. Особливо широке застосування складні слова знаходять в термінології. Необхідність точніше і повніше назвати нові явища в науці, техніці, виробництві, громадської діяльності людини і відобразити їх найбільш суттєві ознаки викликає поява великої кількості складних слів.

У складному слові поєднуються стислість і семантична насиченість. Складне слово не можна розглядати як просту суму двох або кількох слів. З'являється нова словникова одиниця, смисловий зміст якої більш місткий, ніж значення окремих компонентів.

Процес словоскладання є складання двох основ, як правило, омонімічних в англійській мові словоформам: *headache, blackboard*. Додавання можна застосувати до простої основи: *cowboy, spaceship*, а також до простої основи і основи похідної: *pen-holder, baby-sitter*. Спосіб з'єднання основ може бути нейтральним, коли обидві основи з'єднуються “впритул”: *eye-brow, schoolgirl*, і за допомогою з'єднувального елемента: *handicraft, mother-of-pearl*. Складне слово зазвичай цілісно оформлено, і його граматична характеристика залежить від другого компонента [55, 118]. Дуже часто словоскладання виступає як засіб

створення основи для подальшого процесу словотворення: *blacklist – to blacklist; daydream – to daydream*.

Ще одним типом словотворення сучасної англійської мови є скорочення. Скорочення – це частина слова, що вживається після втрати його окремих елементів. Пропущення якоїсь певної частини слова походить від явища узагальнення і відноситься до факторів мовної економії. Давність скорочення як мовного явища простежується від перших алфавітів (як, наприклад, піктографічне письмо), різних позначень узагальнюючого типу (скорочення у вигляді арабських та римських цифр), титулів у слов'янських мовах, де титули замінювали літеру чи склад.

Скорочення – це, у першу чергу, узагальнення. Для повної форми слова чи словосполучення, які мають скорочений вигляд, обов'язковими були висока частотність та популярність вживання, або й складність структури тощо. Більшість скорочень, які ми вживаємо, утворені від певних аналогій, добре знайомих мовцям. Скорочення в усному мовленні – це усічення або пропущення частини морфемного складу слова. Таке явище з'явилося на початку новоанглійського періоду і набуло особливого значення у ХХ ст. Усні скорочення почали активізуватися з розвитком друку. Значний внесок у цю справу зробили Д.Чосер та інші діячі Відродження. Спочатку скорочувались власні імена: *Ben* від *Benjamin*, *Bob* від *Robert*, *Nick* від *Nicholas*, *Pete* від *Peter*, *Teddy* від *Theodore*. У новітній час виникли такі скорочення, як *ad – address, advertisement, dad – daddy (father); to dub – to double; telly – television set; stud – student; bus – autobus; phone – telephone*.

Скорочення в усному мовленні завжди співіснують поряд з повними формами, наприклад: *doc – doctor, prof – professor, sis – sister, mike – microphone*. Відрізняє їх лише стилістичне та емоційне забарвлення, значення якого зростає в усній мові. Співвіднесеність між скороченням і повною формою може порушуватися лише в поодиноких випадках: *doc*, наприклад, може

означати і лікаря (звідки, власне, скорочення і походить), і власника вченого ступеня, доктора наук – тут спостерігається звичайне явище полісемії внаслідок збігу морфологічних форм [57, 64]. Скорочення *cab* у сучасному значенні “таксі” походить від слова *cabriolet*. Семантичне розходження у цьому випадку – діахронного порядку; кабріолет виник у часи, коли не існувало двигуна внутрішнього згорання, проте на ньому також можна було пересуватися за плату.

Скорочення до певної міри – це редукція слова до однієї з його частин, причому повна форма може втрачати початок, середину або кінець [14]. Нові утворення здатні вживатися як вільні форми, набуваючи при цьому граматичних категорій. Іменникові скорочення вживаються у множині: *profs*, *docs*, набувають закінчення родового відмінка: *prof's explanation*, *dad's chair*. У процесі конверсії скорочення усного типу, звичайно, перетворюються у дієслова: *to phone*, *to cab*, *to fancy*. Шляхом деривації чи словоскладання скорочення можуть утворювати неологізми, наприклад: *mod cons* – *modern conveniences*, *telecom* – *telecommunication*.

Щодо форми скороченої частини розрізняємо три типи скорочень: кінцеве (апокопу), серединне (синкопу) і початкове (афезу) [62, 73].

Серед наведених типів переважає апокопа, особливо в англійській мові, де наголос падає, головним чином, на перший склад: *cap* – *captain*, *lino* – *linotype*, *stip* – *stipend*. Інколи наголос не є перешкодою для апокопи, особливо коли скорочуються запозичення: *gym* – *gymnasium*, *lab* – *laboratory*.

Менш численні скорочення – ті, в яких залишається кінцева частина відповідного прототипу: *fend* – *defend*, *story* – *history*, *cruit* – *recruit*, *chute* – *parachute*. Цей тип скорочення супроводжується ґрунтовною зміною лексико-семантичного наповнення для випадків діахронного плану і набуттям нового емоційного забарвлення у синхронному плані.

Скорочення, у яких спрощується серединна частина форми, складають слова, що зберігають кінцевий приголосний: *cons* – *conveniences*, *maths* – *mathematics*, *specs* – *spectacles*, *gent's* – *gentlemen's*. Синкопа може виникати внаслідок поетичного ритму: *ma'am* – *madam*, *o'er* – *over*.

Коли спрощуються початкові і кінцеві частини прототипу, утворюються скорочення з однією серединною частиною: *flu* – *influenza*. Вживана частина прототипу – це, зазвичай, його наголошена частина, яка типова лише для розмовної мови.

Одним із різновидом скорочень є аббревіація. Прості аббревіатури утворюються шляхом відкидання кінцевого або початкового складу основи: *caps* – *capital letters*, *ad* – *advertisement*. Складні аббревіатури утворюються скороченням і складанням основ і складаються з початкових букв або складів слів і основ або з поєднання їх з повними основами: *Interpol* – *International police*; *hi-fi* – *high fidelity*. Скорочуватися можуть будь-які фрагменти слова незалежно від морфемних меж: *doc* – *doctor*, *frig* – *refrigerator*, *phone* – *telephone*. Найчастіше зустрічаються кінцеві усичення: *exam* – *examination*, *doc* – *doctor*. Можливі й деякі орфографічні зміни: *mike* – *microphone*, *ambish* – *ambition*. Процес словотвору може не закінчуватися урізанням, а ускладнюватися, наприклад, субстантивацією: *movie* – *moving pictures*. Специфічно англійський підтип скорочень – напівскорочення, наприклад, комбінації акроніму одного члена словосполучення із повною основою іншого: *A – bomb atomic bomb*, *V – day Victory day*.

Телескопія – порівняно молодий словотвірний спосіб. На відміну від інших способів словотворчою одиницею тут є не основа, а її довільний фрагмент: *Euroshima* – *Europe* + *Hiroshima*; *Motel* – *motorist* + *hotel*. Процес телескопії добре видно на прикладі слова *smog*, утвореного з фрагментів двох основ – *smoke* і *fog* – шляхом накладення їх один на одного. [48, 100].

Як відмічає А.Я. Алексєєв, “Телескопія властива багатьом стилям, в тому числі і науковому: в лінгвістиці, наприклад, поряд з *interaction*, *conversation*, *communication* нещодавно з'явився новий термін *communiversion*. Така лексична контамінація тягне за собою, як правило, зміну змісту висловлювання” [1, 145].

Словотвір, виконуючи ряд комунікативних функцій, відіграє велику роль у граматиці мови, як наприклад перекатегоризація слів, або утворенні слова з характеристиками інших частин мови: *swim* “плавати” – *swimming* “плавання”, *smoke* “палити” – *smoking* “куріння”, *move* “рухатися” – *movement* “рух” з метою надання їм нових синтаксичних ролей.

Комунікативна роль словотворчих явищ, особливо проявляється в номіналізації, класичним прикладом якої є утворення імені на базі дієслівного слова без зміни лексичного значення, чи перекатегоризація слів, давно привертала увагу лінгвістів, які відзначали наявність певних зв'язків між похідними лексичними одиницями і пропозиціями. Намагаючись пояснити, чому на основі одних і тих же речень або синтаксичних конструкцій виникають різні похідні одиниці, лінгвісти прийшли до розуміння того, як в залежно від вибору мовцем предмета повідомлення, тобто в залежності від комунікативного завдання, одна і та ж вихідна одиниця піддається різним перетворенням.

Продуктивність, як відомо, є однією з головних характеристик мовних одиниць. Особливого значення набуває продуктивність, зокрема, при характеристиці словотворчої моделі, що є центральним механізмом у створенні нових слів. Так як в словотворенні поняття продуктивності, крім моделей, поширюється і на афікси, основи, тобто словотвірні елементи, а так само на способи словотворення, семантика самого слова “продуктивність” дуже широка. Можливо, саме цей факт і став причиною того, що по окремим аспектам цього поняття і навіть за його основними характеристиками єдиної думки серед дослідників не існує.

Важливо відзначити, що в теорії словотворення “продуктивність” має синонімічний термін – “словотворча активність”, під якою мається на увазі здатність того словотвірного елемента, утворювати нові слова. Модель, афікс, основа можуть бути активні в створенні нових слів і, навпаки, можуть бути пасивні, тобто з їх допомогою утворюється незначна кількість слів або не утворюється зовсім [23, 122].

Друга і не менш важлива проблема пов'язана з вивченням обмежень, які відчуває словотвірна система в своєму функціонуванні, з вивченням сфери її дії і специфіки в порівнянні з іншими підсистемами мови.

Вченими давно було помічено, що за одним словотворчим моделям можна утворити майже нескінченне або, принаймні, значне число похідних, інші ж характеризуються нездатністю до вільного виробництва слів.

Продуктивність володіє як якісними, так і кількісними характеристиками, так як модель вважається продуктивною, коли по ній утворюються інші множинні похідні, і з іншого боку, вона означає здатність словотвірного ряду до поповнення новими словами.

Необхідно сказати, що активність словотворчих моделей детермінується численними факторами – лінгвістичними і екстралінгвістичними: фонетичними, фонологічними, морфологічними, етимологічним, дериваційними, семантичними, стилістичними і т.д. властивостями лексичних одиниць, конкуренцією з уже існуючими мовними позначеннями, комунікативними і прагматичними причинами.

1.3 Афіксація як один із видів словотвору

Словниковий склад сучасної англійської мови поповнюється за рахунок утворення нових слів за допомогою словотворчих процесів.

Афіксація визначається як спосіб формування нових слів шляхом додавання словотворчих афіксів до різних основ. Відповідно до такого поділу

словотворчих афіксів на суфікси і префікси, афіксація підрозділяється на суфіксацію і префіксацію, які істотно відрізняються.

Одним із способів творення похідного слова є афіксація. Формування похідного слова за допомогою афіксації – складний і неоднозначний процес. Існує кілька поглядів на механізм формування лексичного значення похідного слова, який розглядався В. В. Виноградовим, Е. С. Кубряковим, Л. Н. Мурзіним, Л. В. Сахарним. Дослідження семантичних властивостей джерел мотивації похідних слів дає можливість побачити неоднозначність їх дефініції. Семантичний аналіз похідного слова дозволяє зіставити його із семантикою мотивуючого слова, тобто, з семантикою твірної бази.

Афікс є морфемою, яка приєднується до кореня, і слугує для утворення слів. На справі, афікс є пов'язаною морфемою, яка не збігається з основою хоча б в одній словоформі неслужбового слова: *kindness, unlikely*. Як відомо, префікси і суфікси можуть бути віддільними афіксами. Мабуть, жоден спосіб утворення слів не досліджувався так часто і детально, як афіксація. Афіксальний словотвір завжди цікавив і продовжує цікавити вітчизняних та західних лінгвістів. Незважаючи на велику кількість існуючих досліджень, не можна сказати про те, що проблеми афіксації знайшли своє рішення. В основному це відноситься до кардинальних питань афіксації: визначення дериваційного статусу афіксальної морфемі і семантики дериваційного афікса. Опис афіксальної підсистеми будь-якої мови передбачає встановлення кордонів афіксації, а також того семантичного навантаження, яку несе той чи інший афікс, і з яким пов'язане його місце в даній підсистемі.

Винокур Г. О. писав, що взагалі функція афікса полягає в тому, що він дає можливість побачити ту ж основу в іншій перспективі, в одному з її бічних освітлень; отже, афікс може мати якийсь сенс тільки тоді, коли він застосований до будь-якої основи, а не існує сам по собі [11].

Тобто, функція афікса полягає в тому, щоб актуалізувати потенцію значень, що належить основам. При афіксальному словотворі нові слова утворюються від морфем шляхом додавання до них афіксів. Коренева морфема, поєднуючись з афіксальною, регулюється певними словотворчими моделями. А, як відомо, словотворча модель має узагальнене типове значення. У свою чергу словотворчої моделі властива та чи інша ступінь продуктивності.

Основною одиницею словотвору є похідне слово. Виноградов В. В. відзначає, що додавання афікса граматичного характеру не позначається на лексичному значенні основи. Усередині однієї морфологічної парадигми зберігається лексична тотожність кореня, варіюються граматичні значення форм. Такий тип з'єднання називають “адитивний”. “При такому типі з'єднання значення форми слова складається з значення його основи і афікса” [10, 2]. Нове слово утворюється не як результат додавання афікса до твірної основи, а як результат додавання деякого структурованого перетворення однієї форми найменування в іншу, більш компактну, синонімічну форму найменування (слово). Ядром словотвірної парадигми виступає основа мотивуючого слова. Парадигмі властиво об'єднувати одноосновні похідні однакового словотвірного такту, але різного словотвірного значення. Вона починається з основи мотивуючого слова, а основа обирає ті афікси, що не протипоказані їй структурно, граматично і семантично.

Розглянемо наступний тип афіксації – суфіксацію. Суфіксація – словотвірний процес досить життєздатний і продуктивний в сучасній англійській мові.

Щоб визначити значення похідного слова, необхідно зрозуміти, яке значення мають суфікси і що вони вносять в сенс лексичного значення похідного слова. Як відомо, суфікс, приєднуючись до основи, здатний модифікувати її значення і визначати приналежність похідного до того чи іншого лексико-граматичного класу слів. Суфікси беруть участь в утворенні

знаменних частин мови. Слід зазначити, що особливо вони численні серед іменників і продуктивні зі значенням діяча, знаряддя, місця дії, абстрактних імен та слів. У класичній латині розрізнялися всім відомий суфікс чоловічого роду *-arius* зі значенням діяча і суфікс середнього роду *-ariumco* зі значенням місця або вмістилища, але в народній латині вони збіглися і їх омонімія зберігається в сучасній мові: *ouvrier/grenier*.

Виникає питання, чим відрізняється префікс від суфікса? Префікс змінює тільки значення слова, в той час як суфікс створює нове слово, оформлюючи його як певну частину мови. Префіксація, або “вираз дериваційного значення похідного значення похідного слова за допомогою префіксів” [10, 175]. Отже, можна сказати, що афіксація зберігає свою продуктивність в сучасній англійській мові, про що свідчить велика кількість слів, яка виникає за допомогою словотворчих афіксів.

Афікси можуть бути класифіковані на продуктивні і непродуктивні. Під продуктивними афіксами розуміється той тип, який бере участь в походженні нових слів в певний період розвитку мови. Так, афікси і префікси виступають як дериватори, тобто словотворчі афікси, які можуть стояти до і після кореня, надаючи слову нового лексичного значення. Значення власне словотвірного афікса варіюється в залежності від конкретного кореня, до якого він приєднується.

Розглянемо докладніше найпродуктивніші суфікси, які володіють полісемією:

- а) субстантивні: *-ance, -arium, - (a) tion, -ee, -er, -ess, -ette, -ian, -ie (-y), -ing, -ism, -ist, -ite, -it is, -ity, -ment, -ness, -nik, -ocracy, -ocrat, - (e) ry, -ster*, і т.д.;
- б) ад'єктивні: *-able, -al, -an, -ed, -ic, ish, ist, -less, -oid, -ous, -y*;
- в) дієслівні: *-ate, -en, - (i) fy, -ise / -ize*.

Субстантивні суфікси – це суфікси, які утворюють іменник. З усіх агентивних суфіксів іменників *-er* є найпродуктивнішим. Раніше цей суфікс мав

агентивне і орудне значення, і міг поєднуватися тільки з основами дієслів та іменників. Зараз суфікс *-er* утворює нові іменники також від основ прикметників і числівників. Численну групу похідних складають утворення від дієслівних основ, приєднуючись до яких цей суфікс також висловлює агентивне значення, але з різними відтінками:

а) особа, яка постійно займається тим, на що вказує словотвірна основа (професійна діяльність даної особи);

б) особа, що діє певним чином в даний час;

в) особа, яка володіє ознакою, рисою або здатністю робити ту дію, на яку вказує основа.

Дуже часто іменники з суфіксом *-er* поєднують всі три відтінки значення. Суфікс *-er* з орудним значенням вживається для створення іменників, що позначають пристосування, прилади, інструменти і т.п., за допомогою яких виконується дія, вказана дієслівної основою.

Розглянемо на прикладі лексики індустрії гостинності. Зафіксовано лексеми з суфіксом *-er* із наступними значеннями:

1) носії дії: *bedder* “покоївка”, *porter* “носій”, *waiter* “офіціант”, *entertainer* “аніматор”;

2) предмети, що характеризується яким-небудь процесом: *duster* “пилосос”;

3) нематеріальні носії дії: *voucher* “ваучер”;

4) місця вчинення дії: *camper* “кемпер”; *sleeper* “вільна кімната”, *counter* “стійка”;

5) предмети одягу: *slippers* “таночки”.

У сучасній англійській мові суфікс *-dom* утворює абстрактні іменники тільки від основ іменників, висловлюючи при цьому ряд значень:

1) приєднуючись до основ іменників, що позначають осіб, наділених верховною владою, суфікс *-dom* висловлює значення території, країни,

володінь, на які поширюється влада цієї особи;

2) суфікс *-dom* висловлює значення суспільного становища чи стану, звання, сан, посаду того особи, на яке вказує словотвірна основа.

В деяких абстрактних іменниках цей суфікс може висловлювати два значення: значення звання, титулу, рангу і значення території, країни, володіння: *dukedom* “титул герцога, герцогство” [22, 75].

Англійський суфікс *-dom* також може висловлювати збірне значення з відтінком зневаги, приниження, приниження. У цьому випадку він приєднується до основ тих агентивно іменників, які мають в своєму значенні елементи негативної оцінки: *noodldom* від *noodle* “балда, дурень”; *rascaldom* від *rascal* “шахрай”, *dandydom* від *dandy* “денді”.

У газетній лексиці даний суфікс почав використовуватися для утворення нових слів і таким чином став продуктивним: *bangdom*, *bogdom*, *suckerdom*.

Спостережувані в англійській мові тенденції до демократизації та інтернаціоналізації мови приводять, з одного боку до появи значної кількості некодифікованої лексики (розмовної, жаргонної), а з іншого – до термінологічної книжкової лексики. Наприклад, суфікс *-ese* надає своїм похідним жаргонний, зневажливий характер: *educationese* – жаргон людей в системі освіти, *Pentagonese* – мова Пентагону, жаргон військово-промислової компанії, *CIA-ese* – професійний жаргон американського розвідувального управління, і навпаки, суфікс *-eur*, який розвинувся з *-er*, придбав чітко виражену термінологічну приналежність до економічної сфери.

Суфіксальні одиниці поступаються префіксальним в кількісному відношенні, проте вони більш уживані в повсякденному спілкуванні і в більшій мірі марковані позначкою «сленг».

Аналіз особливостей структури твірних основ показав, що серед них виділяються аббревіатури, акроніми, складні слова і навіть фрази, що є новою тенденцією в афіксальному словотворенні.

Однією з найпродуктивніших суфіксальних моделей останнього десятиліття з твірними основами подібного типу є модель Acronym + ie N, наприклад: *yuppie* – *young urban professional people* та *yumpie* – *young upwardly mobile professional people*. Обидві одиниці з'явилися на початку 80-х років для позначення молодих процвітаючих амбітних міських жителів, зайнятих в сферах реклами і торгівлі.

За аналогією з *yuppies* в мові останніх десятиліть з'являються слова *mippie* – *middleaged urban professional people*; *gruppie* – *grown-up urban professional people*; *ruppie* – *young urban Republican*; *guppie green* + *yuppie ecologically-minded yuppie*; *rumpie* – *rural upwardly mobile people*. В окремих публікаціях можна зустріти новоутворення *bluppie* – *black urban professional people*.

Як показали тести, проведені з носіями мови, всі одиниці, утворені за цією моделлю, несуть іронічні конотації, які посилюються за рахунок суфікса *-ie*, їх вживання в певній мірі обмежено представниками середнього класу.

Суфікс *-ory* надає іменником значення місця, приміщення, в якому протікає виробничий процес, і значення виду виробничої діяльності людей, наприклад: *depository* “склад, сховище”.

Ад'єктивні суфікси утворюють прикметники.

Суфікс *-ish* при додаванні до основи прикметника може поряд зі звичайними емоційно-нейтральними варіантами (*brown: brownish*) утворювати модальні «тактовні» слова, які створюються як okazionalni, якщо мовець не хоче говорити занадто різко: *baldish, biggish, dublish*. В українській мові йому відповідає суфікс *-уват-* : гіркуватий, нуднуватий. Додавання цього ж суфікса до іменних основ утворює прикметники з негативною оцінкою, а іноді і презирливо-дратівливі: *bookish, childishdoggish, goafish, sheepish, wootanish* дитячий (белькіт), бабський, собачий, цапиний. Негативна оцінка посилюється, якщо суфікс *-ish* приєднується до складних слів *stand-offish, come-*

hithennish, honey-monish. Приєднуючись до власних імен, суфікс *-ish* надає їм зневажливого забарвлення: *Dickenish, Mark Twainish*.

Особлива тенденція сучасного зрізу словотвору проявляється в прояві на наших очах нових дериваційних афіксів і морфем невизначеного статусу, походження яких має різні джерела. По-перше, це пов'язано з явищем морфологізація. Наприклад, кореневе слово *alcoholic* створило псевдоморфему *-a (holic)*, що в подальшому призвело до утворення повноцінної словотворчої морфемі і відповідної моделі з цілком певним значенням, за якою вже утворено і може бути утворено досить багато слів: *bookaholic, chocaholic, golfaholic, saltaholic, sweetaholic* та ін.

Аналогічну історію виникнення мають суфікси *-athon / -ethon, -er (ati), -burger, -rama, -teria*. Наприклад, за допомогою першого зафіксовані слова *bookathon, jigathon, telethon, workathon*, і інші.

Явно набувають статусу багато інших морфем, що фіксуються традиційними словниками як комбінуючі форми, до яких можна віднести такі одиниці, як *-aids, -cred, -gate, -nomics, -something, -ware*. Між іншим, в словниках нових слів деякі з них вже мають помітку «суфікс». Необмежена продуктивність *-gate*, наприклад, незаперечно підтверджує свій суфіксальний статус: *Irangate, Billygate, Koreagate, Monicagate, Russiagate*, і т.д.

У спеціальній термінології, суфікс *-ar* надає прикметнику значення наявності ознаки при характеристиці властивостей неживих предметів і явищ, наприклад: *molecular* “молекулярний”.

Суфікс *-like* надає прикметнику значення подібності з предметами, відповідності ознаці, наприклад: *leaflike* “листокподібний”; *rainbowlke* “схожий на веселку”.

Суфікс *-fold* надає прикметнику значення кратності, повторюваності, наприклад: *twofold* “дворазовий”.

Прикметники з суфіксом *-less* мають значення відсутності ознаки,

наприклад: *faultless* “бездоганний”.

За допомогою дієслівних суфіксів утворюються дієслова. Серед широкоживаних суфіксів слід назвати суфікс дієслова *-ise (-ize)*, який особливо часто вживається у мові американських газет: *factionalize* “вигадувати”; *itemize* “розглядати по пунктах”; *leonize* “виходити у відкритий космос” (утворено від прізвища космонавта А. А. Леонова).

Таким чином, суфікс *-ize* висловлює такі значення:

- а) робити те або займатися тим, на що вказує основа;
- б) перетворювати в те, піддаватися тому, на що вказує основа.

Утворюючи дієслова від основ прикметників даний суфікс висловлює значення “робитися таким, як на те вказує основа”.

Іменники, що поєднуються з суфіксом *-ize* об'єднуються в наступні класи:

- а) назви хімічних речовин або фізичних явищ: *atomize*;
- б) назви різних галузей науки або слова, що відносяться до різних галузей науки, техніки і мистецтва: *botanize*;
- в) суспільно-політичні поняття: *colonize*.

Прикметники також об'єднуються в певні семантичні групи:

- а) прикметники, що вказують на приналежність до будь-якої національності, суспільної формації, релігії: *americanize*;
- б) прикметники, що характеризують кількісні відносини: *dualize*;
- в) прикметники, що виражають локальні відносини: *localize*;
- г) прикметники, що виражають часові відношення: *modernize*;
- д) прикметники, що виражають форму або певну ознака предмета: *regularize*;
- е) прикметники, що виражають подібність з предметом або його стан: *mobilize*.

На особливу увагу заслуговують напівсуфікси, отримані з неологізмів. Так, наприклад, *-aholic / holic* або *-oholic* були виокремлені зі слова *workaholic*

– *work + alcoholic* людина, одержима роботою. Загальне значення цих афіксів – одержимість чим-небудь: *chocoholic, bookoholic, cheesoholic, coffeholic, computerholic*. Напівсуфікс *-gate* був виокремлений із *watergate* “скандал, пов'язаний з корупцією і приховуванням фактів”. Іншими словами, відбувається морфологізація вільних форм [15, 126].

Що стосується префіксального словотворення, однією з особливостей, що відрізняють префіксацію від суфіксації є те, що префікси, в протилежність суфіксам, в більшості випадків не відносять утворені слова до нової частини мови. Під префіксом ми розуміємо ту частину слова, яка в своєму розвитку набула відповідне абстрактне значення і яка ставиться перед словотвірною основою, змінюючи її значення. У питанні про специфіку творення слів за допомогою префіксації існує дві точки зору. Одні лінгвісти відносять префіксацію до синтаксичного способу словотворення, тобто до словоскладання, інші ж відносять її до деривації, вважаючи її різновидом афіксального словотвору.

Префікси як словотвірні форманти зазвичай більш самостійні в фонетичному, морфологічному і семантичному відношенні в порівнянні з суфіксами. По-перше, тому, що, передуючи твірній основі, префікс не зливається в єдиний фонетико-морфологічний комплекс з формотворними суфіксами, тоді як словотвірні суфікси вступають в тісну формально-семантичну взаємодію з формотворними суфіксами. По-друге, префікси виникають, як правило, із самостійних слів, тому значення твірної основи, з якої поєднується префікс, зазвичай в деякій мірі зберігається, тобто не зливається зі значенням самого префікса в цілому, як це відбувається при суфіксації.

Префіксація представлена традиційним набором префіксів, за допомогою яких утворюється значна кількість похідних. Всього, починаючи з 1963 р, в утворенні нових префіксальних одиниць взяли участь 127 префіксів і

напівпрефіксів, серед яких переважають одиниці латинського походження (префікси грецького походження нечисленні).

Серед них продуктивними є *anti -*, *ex-*, *under-*, *out-*, *over-*, *re-*, *un-*, про що свідчать утворені від них похідні: *anti-American*, *anti-architecture*, *anti-Khomeini*; *decriminalize*, *delist*, *demerge*, *demutualize*, *derecognize*, *deschool*, *deward* та інші.

В англійській мові широко поширена префікс *dis-* при дієсловах. Він надає їм значення видалення, відділення, вилучення, початку процесу: *discouple* “роз'єднувати”.

Нижче наведені приклади деяких словотворчих елементів, що найчастіше зустрічаються в англійській технічній літературі. Так, наприклад, в англійській мові префікс *by-* надає іменнику значення побічних, відпрацьованих продуктів, відходів: *by-effect* “побічний ефект”; *by-product* “супутний продукт”.

Методом суцільної вибірки із застосуванням пошукової системи Google, а також з матеріалів традиційних ЗМІ було виявлено префікс *anti-*, як дуже продуктивний префікс за останнє десятиліття. Ми помічаємо новоутворення з цим префіксом не тільки в англійській мові, але також і українській мові: *антизморшковий*, *антивібраційний*,.

Префікс *anti-* в англійській мові є дуже продуктивним в створенні іменників і прикметників зі значенням протилежності, протидії, ворожості, нейтралізації по відношенню до мотивуючої бази. Велика частина новоутворень з цим префіксом відповідає словотворчим типам і являє собою іменники.

Твірною базою виступають як загальні іменники: *antibrand* “антибренд”, *anti-design* “анти-дизайн”, *anti-stupidity* “анти-дуриць”, *anti-matrimony* “ненависник законного шлюбу”, так і власні імена іменники: *anti-Clintons* “анти-Клінтони”, *anti-Blair* “анти-Блер”, *anti-George Bush* “анти-Джордж Буш”, а також аббревіатури: *anti-EU* “анти-Європейський Союз”, *anti-PC* “анти-політична коректність”, а також словосполучення – *anti-ALL WARS*

“проти ВСІХ ВІЙН”, *anti-our-troops* “противники наших військ”, *anti-bird flu* “проти пташиного грипу”. Прикметників виявлено значно менше, що пов'язано з переважанням іменників, що виступають в атрибутивній функції.

Нетипово створені новоутворення на базі інших частин мови, до яких префікс *anti-* традиційно не приєднується. Такими є новоутворення, створені за такими моделями:

- а) *anti-* + займенник: *anti-whomever* “анти-хто-б-то-не-був”, *anti-my* “анти-мій”, *anti-something* “анти-щось”, *anti-myself* “анти-мене-самого”;
- б) *anti-* + числівник: *anti-106*, *anti-24*;
- в) *anti-* + дієслово: *to anti-promote* “анти-рекламувати”, *to antising* “анти-співати”.

Особливе місце займають інновації, що представляють собою лексикалізований префікс *anti-*, тобто він перейшов у розряд самостійної лексичної одиниці, а також похідні на його базі. Цей елемент виступає в контексті в самостійному значенні як іменник, прикметник, дієслово, прислівник і прийменник.

Надзвичайно популярний в американському неформальному спілкуванні префікс *mega-*, який виступає як підсилювальна частка. В останні роки цей префікс активно використовується в лексиконі підлітків. Наприклад, для вираження вищої оцінки події, явища, людини вживається слово *megadual* “*totally awesom – щось надзвичайно гарне*”. *-Dual* в даному випадку вживається в значенні “в два рази краще”.

Іноді спостерігається протилежний процес – напівафікси слугують базою для утворення іменників або прикметників. Наприклад, іменник *taxi* “*щось дуже велике*” утворено від напівафіксу *taxi-* шляхом конверсії.

Висновки до 1 розділу

Мова – це система, в якій окремі елементи, матеріально оформлені одиниці – фонема, морфема, слова – знаходяться в чітко встановлених

відносинах для певної мови. Цим і зумовлюється основне положення, що в мові як в дуже добре спрацьованій системі одне явище може бути обумовлено іншим або ж воно обумовлює інше явище. З іншого боку, виходячи з того ж самого принципу, кожен елемент системи виявляється взаємозв'язаним з безліччю інших елементів цієї системи.

Сучасна англійська мова відрізняється високим ступенем аналітичності своїх структур, так як в ній активно функціонують аналітичні граматичні та лексичні конструкції.

Найбільш продуктивними способами словотвору в сучасній англійській мові є: конверсія, афіксація, словоскладання і скорочення.

Афіксація – один з найпоширеніших способів словотвору, що визначається як спосіб формування нових слів шляхом додавання словотворчих афіксів до різних основ. Афікси можуть бути класифіковані на продуктивні і непродуктивні. Під продуктивними афіксами розуміється той тип, який бере участь в походженні нових слів в певний період розвитку мови. Так афікси і префікси виступають як дериватори, тобто словотворчі афікси, які можуть стояти до і після кореня, надаючи слову нового лексичного значення. Значення власне словотвірного афікса варіюється в залежності від конкретного кореня, до якого він приєднується. Результат словотворчого процесу афіксації – похідне слово.

Словотворчі афікси поділяються на суфікси і префікси, тобто афіксація підрозділяється на суфіксацію і префіксацію. Суфікси, які допомагають виразити слово як певну частину мови, тісніше пов'язані з, в той час як префікси головним чином змінюють семантику слова і більш самостійні лексично.

Префікси як словотвірні форманти зазвичай більш самостійні в фонетичному, морфологічному і семантичному відносинах в порівнянні з суфіксами. По-перше, тому, що, передуючи твірній основі, префікс не

зливається в єдиний фонетико-морфологічний комплекс з формотворними суфіксами, тоді як словотвірні суфікси вступають в тісну формально-семантичну взаємодію з формотворними суфіксами. По-друге, префікси виникають, як правило, із самостійних слів, тому значення твірної основи, з якої поєднується префікс, зазвичай в деякій мірі зберігається, тобто не зливається зі значенням самого префікса в цілому, як це відбувається при суфіксації.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНОЧНА АФІКСАЦІЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Класифікація оцінок та оцінних значень

Концептуальний простір аксіологічного членування дійсності визначає різноманітність видів оцінок. Таксономія оцінок формувалася поступово, поповнюючись на кожному етапі розвитку мови. Відповідно різним підходам до основного об'єкта аналізу існує чимало варіантів класифікації оцінок.

Ще в ранніх працях з етики та аксіології виділяли деякі види оцінки. Відомою є загальна класифікація добра Арістотеля, що зводиться до трьох основних видів:

- 1) зовнішні блага;
- 2) блага, що стосуються душі;
- 3) блага, що стосуються тіла.

У сучасних аксіологічних дослідженнях розробляються нові онтології добра, а це призвело до виявлення нових смислів, що їх набувають предикати з семантикою оцінки в різних контекстах. Таксономія цінностей перетворилася у таксономію смислів, яких набувають оцінні предикати [2, 65].

Залежно від характеру ставлення носія мови до оцінюваного об'єкта оцінка може бути трьох видів: позитивна, негативна і нейтральна. Позитивна та негативна оцінки виражають відповідно схвальне/несхвальне ставлення суб'єкта оцінки до властивостей референта, нульова оцінка передає оцінно-нейтральне ставлення носія мови до них [34,7]. Нульова оцінка виявляється в існуванні в різних мовах лексичних одиниць зі значенням нормативної якості: нормальний, звичайний, типовий, стандартний, нейтральний тощо, які формально виражають норму оцінки [31,103].

Класифікацію типів оцінки, що базується на видах об'єктів та семантики словосполучень зі словом *добрий*, запропонував Х. фон Врігт. Ця класифікація

виконана в аспекті концептуального аналізу і ґрунтується на дослідженні функціонування англійського прикметника *good* і його антонімів. На думку фінського вченого, оцінки можна класифікувати на:

- 1) інструментальні: *хорошийніж, поганийверстат*;
- 2) технічні, або оцінки майстерності: *хорошийспеціаліст, поганийадміністратор*;
- 3) оцінки сприятливості: *корисний / шкідливийдляздоров'я*;
- 4) утилітарні: *добрапорада, поганаможливість*;
- 5) медичні: *добресерце, поганапам'ять*;
- 6) гедоністичні: *хорошийсмак, поганийжарт*[66, 156].

Дослідник не вважає, що його класифікація вичерпує все розмаїття використання предикатів з семантикою оцінки. Йдеться про виділення опорних категорій. Подана вище класифікація також засвідчує те, що ця проблема залишається відкритою саме через динаміку мови та складність і багатоаспектність категорії оцінки.

У подальшому викладі фон-Врігт запропонував такі аспекти оцінних концептів:

- 1) категорія об'єктів, до яких вони застосовуються;
- 2) логічні зв'язки між антонімічними концептами;
- 3) проблема смислу оцінного предиката;
- 4) можливість верифікації оцінного судження;
- 5) комунікативна функція оцінного висловлювання;
- 6) ставлення до порівняння.

Характер відношень між суб'єктом та об'єктом виявляється “або шляхом надання цінності предмету, або через порівняння предметів”. Згідно з цим, оцінки поділяються на абсолютні та порівняльні. У першому випадку оцінюється один об'єкт, у другому – мова йде як мінімум про два об'єкти, що порівнюються. Абсолютні оцінки оперують поняттями “добре”, “погано”,

“байдуже”, порівняльні – “краще”, “гірше”, “рівноцінно” [19, 150-151]. Можна погодитися з думкою О. М. Вольф, яка вважає, що “абсолютна оцінна структура також містить порівняння: при оцінці об’єкта завжди маємо на увазі оцінний стереотип та шкалу оцінок” [12,15]. Іншими словами, і порівняльна, і абсолютна оцінки містять порівняння, але виражене в різних формах: експліцитно – у випадку порівняльної оцінки, імпліцитно – у випадку абсолютної оцінки.

Абсолютна оцінка передбачає існування загальнооцінного та частково оцінного значень. Як зауважує Т. М. Антонченко, “Аксіологічне значення – це понятійна основа конкретних оцінок, що поєднує в собі семантичний і прагматичний аспекти” [2, 35]. Загальнооцінне значення виражає загальну оцінку та реалізується прикметниками *хороший, поганий* та їх синонімами з різними стилістичними відтінками: *чудовий, прекрасний, надзвичайний, гідкий, бридкий, огидний* тощо. Частково оцінне значення кваліфікує лише один з аспектів оцінки [33, 75]. У сучасному мовознавстві відомою є класифікація Н. Арутюнової, згідно з якою залежно від характеру підґрунтя оцінки частково оцінні значення поділяються на три групи:

1) Сенсорні оцінки (пов’язані з почуттями, фізичним та психічним досвідом):

а) сенсорно-смакові, або гедоністичні, оцінки: *приємний/неприємний, смачний/несмачний;*

б) психологічні оцінки: інтелектуальні – *розумний/дурний, цікавий/нецікавий;* емоційні – *веселий/сумний, бажаний/небажаний.*

2) Сублімовані оцінки (пов’язані з естетичними почуттями, етичними нормами):

а) естетичні: *вродливий / потворний, гарний / негарний;*

б) етичні: *добрий / злий, моральний / аморальний.*

3) Раціоналістичні оцінки (пов’язані з практичною діяльністю людини):

- а) утилітарні: *корисний / шкідливий, сприятливий / несприятливий*;
- б) нормативні: *стандартний / нестандартний, якісний / неякісний*;
- в) телеологічні: *ефективний / неефективний, вдалиий* [6, 75-76].

Найповнішою в логіко-семантичному та психологічному аспектах вважається класифікація Т. А. Космеди, за якою прагматичні оцінки на підставі типів понять поділяються на дві групи:

1) Оцінки, зумовлені конкретними поняттями:

- а) антропоцентрична: *небо, прірва*;
- б) християнсько-релігійна: *Христос-спаситель, диявол*;
- в) культурно-естетична: *шедевр, плагіат*;
- г) національно-етнографічна: *козацтво, кріпацтво*;
- д) соціальна: *здравниця, в'язниця*;

2) Оцінки, зумовлені абстрактними поняттями:

- а) раціональна: *ідилія, розруха*;
- б) морально-етична: *працелюбний, ледащий*;
- в) емоційно-чуттєва: *чуйний, бездушний*;
- г) прагматична оцінка: *перемога, поразка*;
- г) філософська: *духовний, бездуховний*;
- д) психологічна: *оптимістичний, песимістичний*;
- е) фізіологічна оцінка: *здоровий, хворий*;
- є) сексуальна: *сім'янин, проституція*;
- з) ідеологічна: *незалежність, окупація* [25, 98-105].

У формуванні будь-якої оцінки беруть участь як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори. Це знаходить своє відображення в двох функціях, які виконують оцінні слова: функції вираження та функції заміщення [20, 36]. Функція заміщення співвідноситься з самими властивостями об'єкта, функція вираження співвідноситься зі ставленням суб'єкта до об'єкта на основі властивостей цього об'єкта. Як правило, слова чи конструкції з оцінним

значенням виконують обидві функції. Є випадки, коли оцінні слова вказують лише на співвідношення предмета оцінки та певного стандарту або виражають лише певний емоційний стан суб'єкта [33, 17]. Відповідно до цього виділяють об'єктивну оцінку, що передбачає порівняння предмета оцінки з певним стандартом, зразком, ідеалом, та суб'єктивну оцінку, що виражає безпосередню реакцію суб'єкта на оцінюваний об'єкт [39, 68; 33, 14-17]. Поділ оцінок на об'єктивну та суб'єктивну є умовним. Очевидно, слід говорити про домінування об'єктивного / суб'єктивного факторів у певному оцінному значенні.

У сучасному мовознавстві існують класифікації оцінок залежно від підґрунтя оцінної кваліфікації, яку здійснює об'єкт. До них, зокрема, належить таксономія семантичних типів оцінки С. С. Хідекель та Г. Г. Кошель [49, 9]:

1) інтелектуально-логічний – заснований на раціонально-оцінних судженнях про властивості, об'єктивно притаманні референту: *зрадник, злочинець, хуліган*;

2) емоційний – орієнтований на емоціях, почуттях, переживаннях, пов'язаних із властивостями, які не притаманні референту, а лише приписуються йому творчим мисленням суб'єкта: *негідник, шкапа, баньки*;

3) емоційно-інтелектуальний – реалізується в поєднанні раціонально-оцінного та чуттєво-образного сприйняття, тобто логічних суджень і емоцій: *ненажера, підлабузник, баламут, пустомеля*.

Залежно від характеру критерію оцінної кваліфікації, яку здійснює об'єкт, існує і таксономія В. Н. Телії [46, 31]. Дослідниця поділяє оцінки на два види:

1) раціональна – визначається на основі притаманних денотату властивостей: *красень, браконьєр, паскуда*;

2) емоційна – відображає емоційне ставлення суб'єкта до об'єкта оцінки: *дармоїд, дурносміх, паскуда*.

Досліджуючи структуру оцінки, ми послуговувалися саме цією класифікацією оцінок, адже, ця таксономія, наш погляд, є доцільною для виділення таких складових ядра поля оцінки, як власне ядро та навколоядерний простір.

Існують різні ознаки, критерії, які визначають ту чи іншу оцінку. Так, у мові знаходять вираження кількісні, часові, просторові оцінки – ті, що визначають кількість, час, довжину, об'єм, швидкість, масу і т. і.

У лінгвістиці ці типи оцінок іноді об'єднують під назвою “параметричні оцінки” [27, 82; 2, 62]. Вони ґрунтуються на порівнянні об'єктів та їх угруповань між собою або з вибраним зразком, тобто кваліфікують якість чи кількість з позиції певної норми. При параметричній оцінці суб'єкт оцінює ті властивості об'єктивного світу, які піддаються виміру методами точних наук.

Таким чином, концептуальний простір аксіологічного членування дійсності визначає різноманітність видів оцінки, критеріями виділення яких є: характер ставлення носія мови до об'єкта оцінювання, характер підґрунтя оцінки, типи оцінюваних понять. Виступаючи одним із прагматичних компонентів семантики слова, оцінне значення є носієм когнітивної інформації (логічні судження суб'єкта про цінність об'єкта) та емоційного навантаження (емоційне ставлення суб'єкта мовлення до об'єкта оцінювання), що зумовлює виділення його різних типів – загальнооцінного і частковооцінного.

2.2 Структура оцінки

У мовознавстві під структурою оцінки розуміють модальну рамку, яка нашаровується на висловлювання і не збігається ні з його логіко-семантичною, ні із синтаксичною побудовою. Оцінка містить як обов'язкові, так і факультативні елементи.

Аналіз лінгвістичної літератури показав, що немає однозначних поглядів на структуру оцінки. Зокрема, О. М. Вольф пропонує таку формулу оцінної

модальності: $A r B$, де “ A ” – суб’єкт оцінки, “ B ” – об’єкт оцінки, “ r ” – оцінне відношення зі значенням “добре”/“погано”. Оцінне відношення може репрезентуватися по-різному, як словами, такимим як *хороший, поганий, розумний, дурний, подобатися, схвалювати, поважати, ненавидіти*, так і семантикою висловлювання в цілому. Крім зазначених елементів, дослідниця до модальної рамки зараховує шкалу оцінок, стереотипи, мотивування, класифікатори, різні засоби інтенсифікації / деінтенсифікації [12, 2-13].

С. М. Проскуркіна при аналізі оцінних значень спирається на структуру оцінки, започатковану О. М. Вольф, та виділяє такі її компоненти оцінки: суб’єкт оцінки, об’єкт оцінки, оцінний предикат, лімітатив [39, 22]. Т. В. Маркелова елементами оцінної структури вважає суб’єкт, об’єкт, підґрунтя, характер оцінки [34, 13]. Розглядаючи оцінку в лінгвопрагматичному аспекті, виділяють такі складові її структури, як суб’єкт, об’єкт, оцінний елемент, оцінний стереотип, шкалу оцінок, також до елементів структури оцінки зараховують суб’єкт оцінки, об’єкт оцінки, аксіологічний предикат, аспект оцінки, оцінний елемент, оцінний стереотип, шкалу оцінок. Г. І. Приходько, досліджуючи особливості змісту й організації оцінного висловлення в сучасній англійській мові, структурними компонентами оцінки вважає суб’єкт, об’єкт, оцінний предикат, шкалу оцінки, оцінний стереотип, підґрунтя оцінки, характер оцінки, аксіологічний предикат, оцінний класифікатор, мотивування, інтенсифікатор, референції [37].

Найбільш зваженим та об’єктивним, на нашу думку, є погляд на структуру оцінки як модальну рамку, яка складається з основних (суб’єкт оцінки, об’єкт оцінки, оцінний предикат) та другорядних (підґрунтя оцінки, шкала оцінки, оцінний стереотип) елементів, що “відбивають її складну будову в інтенціональному світі” [5, 13].

Особливістю структури є те, що вона допускає наявність як імпліцитних, так і експліцитних елементів. Якщо для логіки оцінок імпліцитність і

експліцитність не відіграють суттєвої ролі, то для лінгвостилістичного аналізу оцінок це питання має важливе значення [35, 13]. Оцінну структуру визначають елементи трьох рівнів:

- 1) експліцитні: об'єкт оцінний, оцінний предикат;
- 2) імпліцитні: оцінна шкала, оцінний стереотип;
- 3) елементи, які реалізуються і в експліцитній, і в імпліцитній формі: суб'єкт оцінки, підгрунтя оцінки.

Суб'єктом оцінки є соціум, частина соціуму, індивід, з позицій яких дається оцінка. Вважається, що “оцінка завжди є чисею оцінкою” [31, 22]. Немає, наприклад, будинків корисних взагалі, а є корисні тільки окремій людині чи навіть групі людей, які їх оцінюють. Очевидно, що не завжди оцінка групи осіб може дорівнювати оцінкам окремих осіб, що складають цю групу.

На оцінку конкретної особи вказують актуалізатори *по-моєму, на мою думку, я вважаю, мені здається* тощо: ***По-моєму, це цікавий твір; На мою думку, він – прекрасна людина; Я вважаю, що слід сказати правду; Мені здається, у неї поганий настрій.*** Присутність одиничного суб'єкта може передбачати оцінні роздуми і суперечки про оцінку: ***На мій погляд, ця історія є неповчальною, вона нічому мене не вчить.*** Суб'єкт може давати різні оцінки певному об'єкту: ***Він – чудова людина, але мені не подобається.***

Якщо суб'єктом є група осіб, то оцінка часто об'єктивується; вона експліцитно передається введенням у контекст дієслівних форм у множині (головних членів неозначено-особових речень): *вважають, говорять, кажуть* тощо: ***Петра Івановича вважають майстром своєї справи; Говорять, так робити гріх.*** Оцінка частини соціуму може не збігатися з оцінкою індивіда. Незгода суб'єкта мовлення з оцінкою, що є в оцінній пропозиції, виражається завжди експліцитно: ***Борис Сергійович – хороший спеціаліст, але не слід його обожнювати, як щось неземне, що робить оточення. Він звичайний лікар. У наведеному контексті суб'єкти (частина соціуму й індивід) дають різні оцінки***

об'єкту: *Борис Сергійович – хороший спеціаліст* (оцінка частини соціуму) і *Борис Сергійович – звичайний лікар* (оцінка індивіда).

Оцінка соціуму виражається за допомогою актуалізаторів *відомо, звісно: Відомо, палитишкідливо; Звісно, поважати людей – це прекрасно. У реченнях Працювати – корисно; Брехати – погано* суб'єкт експліцитно не виражений, але ним є загальновідома істина.

Під об'єктом оцінки розуміють особу, предмет чи явище об'єктивної дійсності, яких стосується оцінка. Найбільш часто оцінюються людиною ті об'єкти, які потрібні їй для досягнення певної мети. Оцінка “застосовується до всього, що спрямоване до облагородженої моделі малого та великого світів, тобто до того, що людина вважає добром” [33, 59]. Усе, що знаходиться поза інтересом людини, не входить у кордони дійсності, яка оцінюється, і “не є суттєвим для оцінки” [5, 16; 20, 38].

Залежно від об'єкта оцінки всі оцінні висловлювання поділяються на загальнооцінні та частковооцінні. Загальнооцінні модуси приписують модальність оцінки всьому висловлюванню: *Добре, що ти сказав правду. У частковооцінних висловлюваннях міститься аксіологічна кваліфікація певного об'єкта, який є елементом ситуації: Я з'їв смачне яблуко.*

Якщо об'єктом оцінки є конкретний предмет, то оцінюється тільки та його частина (аспект), яка на думку суб'єкта, є найціннішою, найістотнішою в певних ситуативних умовах: *цікава книжка* (оцінка змісту тексту), *міцне пиво* (оцінка впливу на людину), *розчинна кава* (оцінка якісного складу напою). Така вибірковість завжди суб'єктивна і може мати різне підґрунтя.

Якщо об'єктом оцінювання є конкретна ситуація, то оцінні судження в більшості випадків маніфестується конструкціями, в яких цей об'єкт номінується інфінітивом: *Бігати – корисно; Палити – шкідливо; Брехати – гріх.* Оцінка абстрактних станів чи процесів, які не співвідносяться з конкретною ситуацією, переважно потребує структур, підметом в яких

виступає абстрактний іменник: *Щастя – це добре; Біда – це погано; Чекання – це мука.*

У структурі оцінки виділяють оцінний предикат, який “виражає суть оцінної кваліфікації і є реальною основою речення” [33, 22]. Залежно від аспекту оцінювання, предикати можуть репрезентувати різні типи оцінок: психологічні, естетичні, етичні, утилітарні, нормативні, теологічні та ін. [33, 75].

Основним морфологічним вираженням оцінного предиката є прислівник: *Добре, що ти з нами* та дієслово: *Сашку подобається спорт*. Якщо об’єкт оцінки репрезентується інфінітивом, функцію оцінного предиката виконує іменник або прислівник: *Чекати – мука; Сваритися – гріх; Кохати – добре; Ганьбити – погано*. У висловленнях з об’єктом-іменем, оцінні предикати виражаються, зазвичай, такими конструкціями:

- 1) дієслово-зв’язка + іменник: *Сльози – це безглуздя; Зрада – гріх;*
- 2) дієслово-зв’язка + прикметник: *Життя було непоганим; Петро став бездушним;*
- 3) дієслово-зв’язка + прислівник: *Весілля – це добре; Хвороба – погано.*

Оскільки оцінні предикати належать до інтенціональної сфери, то іменники, прикметники, прислівники в цих конструкціях називають ознаки, пов’язані з емоційною і ментальною сферами. Якщо дескриптивні значення фіксують відношення висловлювання до дійсності, то оцінні значення характеризують відношення між реальним світом і його ідеалізованою моделлю [33, 59].

При оцінюванні предметів та явищ навколишньої дійсності суб’єкт виходить з певного критерію. Для особи чи соціуму в цілому таким критерієм є певний зразок, стандарт, ідеал. Підґрунтя оцінки (в іншій термінології – критерій, мотив) є “те, з огляду на що здійснюється оцінювання” [31, 56]. Об’єкт може оцінюватися з точки зору відповідності / невідповідності етичним

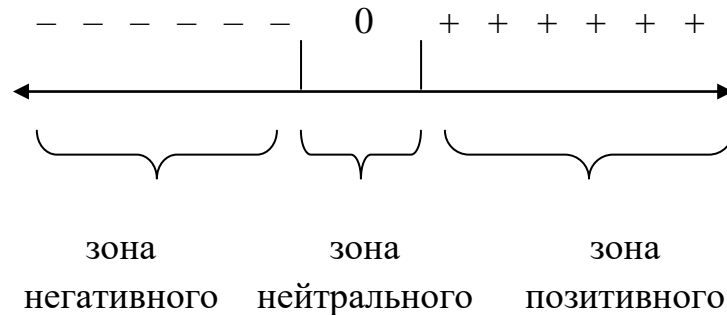
нормам, естетичним ідеалам, загальноприйнятим стандартам. Підгрунтя “будується на уявленні суб’єкта оцінки про предмет або дію, яка може розглядатися як позитивна чи негативна, або на положенні про “узагальнений” порядок речей, характерний даному соціуму, на нормі” [17, 57].

Експліцитно підгрунтя оцінки вводиться у висловлення у вигляді мотивування: *Апельсин кращий за яблуко, бо в ньому більше вітамінів; Мені не подобається цей будинок, бо в ньому мало кімнат*. Включення у висловлення мотивування буває необхідним у випадках, коли суб’єкт оцінки ставить за мету переконати реципієнта в правильності своєї кваліфікації, змусивши його прийняти свою точку зору. Імпліцитно підгрунтя виражається пресупозитивно і ґрунтується на знаннях соціумом об’єкта, що оцінюється, на інформації, представленій суб’єктом оцінки (автором) у попередньому контексті, або впливає з конситуативних умов [17, 57].

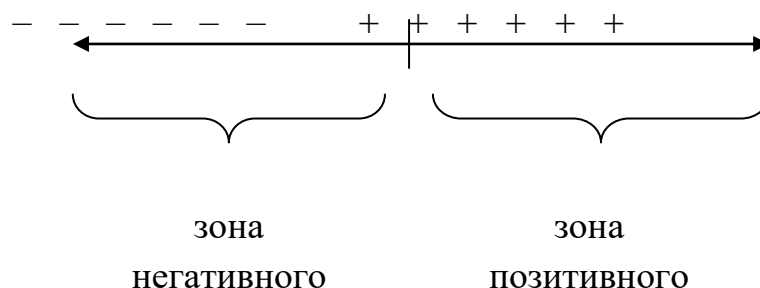
Факультативним елементом структури оцінки є аксіологічна шкала, яка передбачає переміщення в бік позитивної чи негативної зони залежно від ставлення суб’єкта до об’єкта оцінки та від властивостей самого об’єкта. У лінгвістиці шкала оцінок як спосіб градуйованого порівняння зі стандартом (нормою) є імпліцитним елементом структури оцінки. Вона виконує роль “засобу створення емотивно-оцінних значень слів і виразів, містить не тільки вказівку на ступінь наростання / спаду якоїсь якості, а ще й відображає певну оцінну модифікацію цієї якості” [39, 49].

У мовознавстві існують різні концепції про місце норми на оцінній шкалі. Відповідно до однієї з них точкою відліку виступає “серединна”, “нейтральна” або “нульова” оцінка. Щодо неї в один бік визначають позитивну, а в інший – негативну оцінки. Таким чином, нульова оцінка, яка висловлює байдуже ставлення носіїв мови до ознак референта, входить як семантичний компонент до структури значення слів, що містять норму певної властивості, ознаки, і слугує відправним пунктом, відносно якого сприймаються оцінні відхилення в

той чи інший бік. Згідно з цією концепцією, оцінна шкала містить три компоненти: зону негативного, зону нейтрального, зону позитивного, і має такий вигляд: ...*дуже погано...погано...норма...добре...дуже добре...* (Рис. 1.1.).

Представники іншої концепції вважають, що оцінна шкала не визнає стану рівноваги, її норма перебуває не в середині шкали, а збігається з її позитивним краєм (знаком “+”) [31, 235]. Як зазначає Н. Д. Арутюнова, базисне місце в словнику посідає позитивнооцінна лексика, оскільки негативні смисли походять від позитивних, а не навпаки: *красивий* → *некрасивий*; зворотнє явище зафіксовано рідше: *неогидний*, *несумний* не вживаються [6, 235]. Отже, те, що відповідає нормі, виконує функцію позитивної оцінки, а те, що не збігається з нею, – негативної оцінки. Це дало підстави зробити висновок про двокомпонентну структуру оцінної шкали (зона позитивного, зона негативного), яка має такий вигляд: ... *дуже погано ... погано ... добре ... дуже добре* . (Рис. 1.2.)

Характерно, що з поняттям норми пов’язували і кількісну перевагу негативної оцінки над позитивною. Людина не зосереджується на тому стані

подій або на ситуації, за яких їй добре. Але, коли людині погано (тобто якщо йдеться про відхилення від норми), вона використовує безліч засобів, щоб повідомити про це. З цією психологічною особливістю людського мислення пов'язана пильна увага лінгвістів до окремого дослідження негативної оцінки.

Знаки “+” і “-” не є абсолютно симетричними на оцінній шкалі в природній мові, тому що *добре* не завжди можна протиставити *поганому*, і прагматичний аспект оцінки також не передбачає симетрії “+ / -”. О. М. Вольф зазначає, що оцінки зони “+” частіше орієнтовані на ставлення суб'єкта до події, а зона “-” вказує на властивості і дії об'єкта, навіть вигадані [12, 20].

Необхідною умовою утворення оцінного висловлення є наявність у свідомості суб'єкта опосередкованого уявлення про “стандарт” для певного класу предметів. Стандарт цінностей залежить від культурно-національного, соціально-економічного, вікового, ситуаційного чинників. Вважається, що на шкалі оцінок стандартні ознаки стереотипів співвіднесені із зоною норми. Об'єкти, що входять у класифікаційні структури та мають стандартні набори ознак, утворюють оцінні стереотипи. У різних людей уявлення про стереотип одного і того ж класу предметів різне. Стереотипи, включаючи до своєї структури як власні властивості предметів, що утворюють стандартні набори ознак, так і стереотипні уявлення про місце об'єкта в ціннісній картині світу, мають об'єктивно-суб'єктивне підґрунтя.

Отже, оцінка як мовна категорія має особливу структуру – модальну рамку, яка нашаровується на висловлювання і не збігається ні з його логіко-семантичною, ні з синтаксичною побудовою, – основними елементами якої є суб'єкт оцінки (соціум, частина соціуму, індивід), об'єкт оцінки (особа, предмет чи явище об'єктивної дійсності), оцінний предикат (власне оцінка), другорядними – підґрунтя оцінки (критерій, еквівалент, мотив оцінки), оцінна шкала (градуйоване порівняння зі стандартом), оцінний стереотип (еталон, зразок норми).

2.3 Структурні та семантичні особливості префіксального деривату

Префіксація як словотвір полягає у модифікації основи, до якої префікс приєднується. Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними. Модифікуючи лексичне значення слова, префікс рідко змінює граматичний характер слова в цілому, тому і просте слово, і його префікс-дериватив у більшості випадків належать до однієї частини мови: *abuse – disabuse, approve – disapprove, believe – disbelieve, close – disclose*.

Власне англійські префікси походять від окремих слів. Таких префіксів небагато – *a-, be-, fore-.mid-.un-*. Префікс *mis-* – змішаного типу (нім. *mis*, лат. *minus*, фр. *me, mes*).

Префікс *a-*, що походить від давньоанглійського прийменника *an*, вживається з іменником, прикметником і дієсловом і передає значення стану, становища: *aback, afloat, agaize, alike, amount, anew, arise, asleep, atremble, awake*.

Поряд з власним префіксом *a-* в англійській мові існує префікс *a-* запозичений з грецької мови, що має значення протилежності: *amorphous, anomalous, apetalous, aponia*. Цей префікс вживається переважно у складі запозиченого слова. Від прийменника походить і префікс *be-*, (ненаголошена форма *by*). Основне значення префікса (як і прийменника) – “біля”, проте за відтінками значення відповідні деривативи діляться на декілька підгруп.

У сучасній англійській мові префікс *be-* вживається, головним чином, для утворення дієслів. Серед них можна виділити:

1) підгрупу перехідних дієслів, до яких префікс додає значення “скрізь, всюди”: *bedabble, bedaub, bedeck, bedight, bedraggle, begird, belay, beset, beslaver, beslobber, besmear, besmirch, bespatter, bestrew*;

2) підгрупу перехідних дієслів, до яких додається значення остаточності чи, навіть, надмірності дії: *becall, becalm, bedizen, bedrug, befall, befit, beget*,

begrudge, beguile, behave, bemuse, bereave, bescorch, beseech, beseem, beshrew, bestir, bestow, betide, betray, bewitch, bewray;

3) підгрупу, де префікс спонукає до перетворення неперехідних дієслів у перехідні: *belabour, bemoan, bespeak, bestraddle, bestride, bethink, bewail, bewilder;*

4) підгрупу, де за допомогою префікса утворюються перехідні дієслова із загальним значенням “творити, робити” від іменників та прикметників: *bedim, befoul, belate, belittle, besot;*

5) підгрупу, де за допомогою префікса утворюються перехідні дієслова із загальним значенням “називати таким чином”, утворених від іменників: *bedevil, befool, bemadam;*

6) підгрупу перехідних дієслів із значеннями “оточувати; впливати на щось; обходитися з кимось певним чином”, утворених від іменників: *becalm, becloud, bedew, befog, befriend, begrime, bespangle, betroth.*

За допомогою префікса *be-* від іменників утворюються також прикметники із значенням зневаги: *bedrabbled, beflagged, beneaped*. За значенням із підгрупи випадає прикметник *beloved*.

До окремої підгрупи відносяться слова з префіксом *be-*, що історично складають нерозривну основу: *behest, beneath, between, betwixt, beware, beyond*. Узагальненого значення набрали у процесі історичного розвитку дієслова *become* і *begin*.

До власне англійських належить і префікс *for-*. Префікс був продуктивний у давньоанглійському періоді розвитку мови, але у новітній час трапляється у десятку слів, хоч значення, що закріплені за ним – широкі (заборони, винятковості, пропуску, невдачі, відмови). Загально вживані слова з префіксом – це *forget, forgive, forbid, forsake*. Ознаки, архаїчності спостерігаються у підгрупі, що охоплює слова *forbye, forfend, forbear, forgo, forswear, fordo, forgather*.

Незаперечно маючи ознаки префікса *for-*, форма *fore-*, завдяки її фонетичній будові, вживається значно ширше, ніж префікс *for-*. Значення, що префікс *fore-* додає як дієсловам, так і іменникам, розподіляються наступним чином:

1) in front of:

a) *foregoer, forerunner*;

b) *fore-reach, fore-run, fore-shorten, foreshow*;

2) beforehand, in advance: *forebode, forego, forejudge, foreknow, foreordain, foresee, foretaste, foretell, forewarn*;

3) front: *forecourt, forefinger, forefoot, foreground, foreman, foreshadow, foreskin, forward*;

4) front part of: *forearm, forehead, foreshore*;

5) of, near or towards the stem of a ship or connected with the foremast: *forecabin, forepeak, foresail, foresheet, forestall, foretop*;

6) anticipating, precedent: *forefather, foreplane, forethought, fore-time, foretoken*.

Префікс *mis-*, що має аналоги і в давньогерманській, і в латинській мовах, вживається з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками і прикметниками, надаючи їм значень зворотного характеру. Сполучуваність префікса з власномовною лексикою значно ширша, ніж із запозиченою:

1) германський *mis-*: *misbecome, misbehave, misbelieve, miscall, miscarry, misdeal, misdoubt, misfit, misgive, mishear, mislay, mistake, mistreat, mistrust*;

2) латинський *mis – minus*: *misadventure, mischance, mischief, misnomer, misplace*.

Власне англійський префікс *out-* один із найпоширеніших у мові. Разом з префіксом *in-* він є найтипівішою морфемою англійського словотвору; за підрахунками і той, і другий входять до складу майже тисячі слів кожний.

Випадки вживання префікса досить розгалужені. Головні з них такі:

1) префікс може вживатися з кожним дієсловом, що має еквівалентне словосполучення: *to outlaz – to laze out; to outspread – to spread out;*

2) часто дієслова утворюють разом з префіксом дієприкметник, герундій та віддієслівний іменник, набираючи при цьому іншого значення: *outclearing* “видатки на прання білизни”, *outfight* “боксування на відстані довжини руки”, *outstanding* “визначний”, *outworn* “застарілий”;

3) при утворенні іменників від дієслів, після яких може вживатися прийменник *out*, від безприйменникових (простих) дієслів похідних іменників виникають значення:

а) процесу (часто такого, що з'являється як повторення): *outbreak, outburst, outcry, outflow, outrush;*

б) наслідку дії: *outcome, outcrop, outgrowth;*

в) пасивної залежності від дії: *outlay, outlook, output, outturn;*

г) місця або часу дії: *outfall, outlet, outset, outstart;*

4) при утворенні іменників з описовими якостями префікс надає значення:

а) зовнішніх рис. чи характеристик: *outback, outline, outside;*

б) відокремлених особливостей, що властиві цілому: *outhouse, outfield, outpatient, outrider, outskirts, outworker;*

5) при утворенні прикметників від іменників префікс надає значення незалежності від об'єкта або суб'єкта дії: *outboard, outcollege, outdoor, outlaw;*

6) префікс, нарешті, може надавати новоствореному значення надмірності. До цієї підгрупи належать різні частини мови: *outbrave, outnase, outmatch, outact, outbid, outjurnp, outswim. outstay, outumber, outrange.* Подібне вживання спостерігається навіть з власними іменниками: *to outaristotle, to outnapoleon, to outzola.*

Префікс *over-* також один з найуживаніших англійських словотворчих засобів. Префікс значно впливає на значення слова, до якого приєднується; при цьому наголос в словах, що мають два склади, обов'язково переноситься на префікс. У процесі новотворення префікс сам може набувати характеристик окремої частини мови. Така властивість спостерігається в тих випадках словотвору, коли при узгодженні з комбінованою частиною мови префікс *over-* виконує функції:

1) прикметника із значенням “зверхній, вищий”: *overarm, overcoat, overfold, overhand, overtime*;

2) прийменника, що набуває значення “над”: *overboard, overdoor, overground, overhead, overland, overside*;

3) прийменника, що модифікує значення дієслова, збільшуючи інтенсивність дії: *to overbrim, to overcome, to overflow, to overleap, to overpass, to override, to oversail*; в окремих випадках допомогою префікса визначається найвищий ступінь інтенсивності: *to overjoy, to overmaster, to overpersuade*;

4) прислівника, що вказує на надлишок, непотрібність виконуваної дії, ознаки або якості предмета: *overactivity, overanxious, overbusy; to overabound, to overcharge, to overestimate, to overhaste*.

У вживанні з перехідними дієсловами префікс може вказувати на негативні наслідки виконуваної дії: *to overdrink, to overeat, to overfeed, to overgrow, to oversleep, to overtoil*.

Префікс *under-* складає опозицію до префікса *over-*. Його головна сполучуваність пов'язана з дієсловом, якому він надає додаткового значення “під, нижче”: *undercut, underline, underplay*. У значенні “недосить” префікс сполучується з віддієслівними формами і деякими прикметниками: *underdone, undersized*. Іменників, що вживаються з префіксом *under-*, небагато: *underflow, underground, undersecretary*.

Un- – власнеанглійський префікс. Звертають на себе увагу умови походження префікса, які можна прослідкувати на прикладі дієслова *answer*. У давньоанглійській мові дієслово мало форму *andswaru*, де *and* означало *against* + *swerian*, тобто первинне значення було “to rebut a charge by a solemn affirmation” – “відкинути звинувачення урочистим присяганням”. Сучасний префікс *un-* вживається практично з необмеженою кількістю дієслів, надаючи їм зворотних (негативних) семантичних ознак: *unattire, unbar, unclose, undrape, unfasten, unhook, unknit, unlay, unmould, unpack, unsaddle, unthread, unwrap*. До дієслівних значень відносяться і такі, що відбивають виділення, переміщення, зупинку, перерву, зниження тощо.

У сполученні з прикметниками, віддієслівними формами, окремими іменниками префікс або має просте значення “not”, або надає їм зворотних характеристик: *unfair, ungraceful, unscrupulous, unamusing, unappetizing, unborn, uncandid, unhappy, unkind, unlabelled, unmade, unoccupied, untrue*.

Невелику кількість утворень маємо з префіксами *n-* (з негативним значенням) *to-* “до, разом”, *with-* “проти”: *neither, never, none; together; withdraw*. Окремі утворення з'явилися як наслідок поєднання власномовних слів та латинських і грецьких префіксів, проте такі явища – не виняток при запозиченнях.

Префікси романського походження були запозичені у різні часи розвитку мови і різними шляхами – як безпосередньо з класичних мов, так і через французьку мову. У зв'язку з цим спостерігається варіювання форм одних і тих же префіксів.

Префікс *ad-*, наприклад, має кілька варіантів, що відбивають асиміляцію приголосного *d* на початку слова. Варіанти префікса такі: *ac-, af-, ag-, al-, ap-, ar-, as-, at-*: *acclimatize, affirm, aggravate, allocate, annotate, arrest, assure, attest*. Усі варіанти зберігають здатність підсилювати ознаки у значенні додавання, що його набуває утворюване слово.

Префікс *bi-*, що має варіанти *bin-* та *bis-* – латинського походження і означає “подвійний”: *binocular, bivalent*.

Префікс *co-* означає споріднене, спільне походження дії чи процесу і має варіанти *col-, corn-, con-, cor-*: *coagulate, collateral, commemorate, concord, correct*.

Декілька етимологічних значень має префікс *de-*, серед них: *depend* “вниз”; *deduce* “зетъ”; *declare* “зовсім, повністю”; *deceive* –заперечення.

У значенні “позбавляти” префікс збігається з іншим префіксом *dis-*. Останній має силу лише зворотної опозиції до значення сполучуваного слова: *charge – discharge, close – disclose, engage – disengage*. Проте префікс *dis-* не може конкурувати з префіксом *in-* який вживається практично з кожним дієсловом.

Префікс *en-* походить від латинського *in-*. Його вживання пов'язано з наданням дієсловом кількох значень, а саме: *embed, engulf, entrust* “класти; охоплювати”; *enjewel* “розташовувати один об'єкт в іншому”; *enrich, enslave* “доводити до певного стану”; *encourage, enlighten* “надавати об'єктові інтенсивні ознаки.

Подвійного походження і префікс *ex-*. Утворені за допомогою цього префіксу дієслова набувають додаткових значень *exclude, exit* “з, далі”; *extol* “нагору, вверх”; *excruciate* “трунтовно”; *expatriate, exonerate* “звільнити”. Прикметники з префіксом *ex-, e-* мають негативні ознаки. Префікс зрідка вживається з іменниками, надаючи їм значення “колишній”: *ex-chancellor, ex-Prime-Minister, ex-President*.

Префікс *ex-* грецького походження вживається рідше, наприклад: *exodus, exophagous*; перед приголосними він має форму *ec-*: *ecclesia, echinus*.

Досить поширену варіативність має префікс *in-*. Кінцеве *n* асимілюється в *l* перед приголосною *l*, в *m* перед губними *b, m, p*, і в *r* перед приголосною *r*. Утворені з префіксом прикметники мають значення “ні-, не-”, іменники –

“відсутність чогось”: *inaccurate, inadequate, illiberal, illicit, immobile, immortal, irregular, irrelevant, inability, inaction.*

В сучасній англійській мові префікс *in-* часто чергується з префіксом *un-*, якому надається перевага у словах, запозичених з латинської мови, наприклад: *unavailing, uncertain*. Окремі слова вживаються з обома префіксами *in-* і *un-*: *infrequent – unfrequent, instable – unstable*, за винятком тих випадків, коли префікс *in-* не може вживатися через евфонію: *unindicated, uninflated, uninlisted, uninitiated*.

Значну групу морфем, що вживаються як префікси, складають запозичення пізнього періоду – *ante, extra, hyper, intra, meta, para, tetra*. Це явище пов'язане з розвитком термінології, і залучення подібних словотворчих елементів продовжується в наш час. Деякі з них у класичних мовах вживалися як самостійні слова – *astro, hydro, macro, micro, multi, omni*; їх називають комбінуючими формами. В англійській мові ці елементи самостійного значення не мають, не вживаються окремо, а є лише словотворчими елементами.

2.4 Структурні та семантичні особливості суфіксального деривату

Суфікси виконують функцію афіксальної морфемі, яка розташована між коренем та закінченням і входить до складу основи. Попри те, що суфікс не вживається незалежно, він має семантичне навантаження, яке впливає на новотвір. Це спонукало науковців до численних класифікацій суфіксів стосовно їхнього походження, утворюваних за їх допомогою частин мови, продуктивності / непродуктивності, частоти вживання, загальних значень і емоційного забарвлення.

Окремі морфемі можуть мати подвійну функцію – як граматичних способів творення, так і лексичних одиниць. Наприклад, морфемі *-ed, -er* можуть виражати граматичні категорії (*-ed* як дієслівне закінчення минулого часу і перфекта; *-er* – як прикметникове закінчення вищого ступеня

порівняння), і, з іншого боку, утворювати лексичні деривативи: *bigoted, coloured, quick-witted; foreigner, geographer*. Таким чином, різниця між закінченням і суфіксом полягає у тому, що перше виконує граматичну функцію, а в другому переважає лексичне значення. Суфіксальний дериватив – це двоморфемне слово, що вживається як ціле і граматично рівнозначне простому слову в усіх можливих синтаксичних конструкціях [40, с. 61].

Морфеми ж, що характеризуються ознаками граматичних категорій часу, числа чи відмінка, визначаються як закінчення, оскільки вони утворюють не нові слова, а лише форми слів.

Суфіксальний словотвір характеризується залежно від:

– суфікса, що походить з власної мови: *darkness, kindness*. У цих випадках наголос новотвору не змінюється навіть у словах з трьома складами: *commonness, willingness*;

– запозиченого суфікса, що приєднується як до власномовних, так і запозичених коренів, не змінюючи при цьому наголосу: *movable, deceivable, serviceable*;

– запозиченого суфікса, що вживається з іншомовними коренями, змінюючи при цьому наголос і / або голосний чи приголосний кореня: *biology – biologically, China – Chinese*.

Коли до запозиченого слова, утвореного за допомогою іншомовного суфікса, приєднується ще один, власномовний суфікс, таке утворення називається корелятивним : *president – presidency, resident – residency*[55, с. 91].

Суфіксація як спосіб словотвору є значно глобальнішим, ніж префіксація. Пропорційна частина власномовних суфіксів також є більшою, ніж серед префіксів. Це означає, що активне запозичення латинських, грецьких та французьких суфіксів не витіснило словотворчі елементи власної мови, продуктивність яких може час від часу поновлюватися: *boredom, freedom, kingdom*, але *stardom* – від іменника *star* “кінозірка”. Спостерігається і

зворотний процес: наприклад, власне англійські слова *twofold*, *threefold* витісняються словами, утвореними за допомогою романського суфікса *-(b)le* – *double*, *treble*.

Підгрупи різних за походженням суфіксів можуть утворювати один клас певної частини мови. За такими спільними ознаками розрізняються групи чи класи суфіксів, що утворюють:

– назви конкретних імен: *-er: driver; -or: sailor; -ing: darling; -ee: refugee; -ice: apprentice; -ician (ian): politician, proletarian; -ist: socialist; -ite: erudite; arian: agrarian; -ent: absolvent; -ant: emigrant*. Ці іменники можна розподілити на дві підгрупи з переважаючими ознаками: той, що вказує на дію і той, що стосується її.

До першої групи можна віднести назви абстрактних найменувань: *-age: bondage; -ance: alliance; -ancy: discrepancy; -ation: adoration; -ence: efficiency; -dom: officialdom; -hood: neighbourhood; -ing: gazing; -ion (tion): invention, recognition; -ism: behaviorism; -ment: betterment; -ness: bitterness; -ship: hardship; -ty: naivety*.

Друга група виражає певну лексико-граматичну категорію: існують, наприклад, декілька суфіксів, що утворюють іменники жіночого роду: *-ess: stewardess; -ette: usherette; -ina: regina; -ine: heroine*.

Заслуговує на увагу, нарешті, синонімія суфіксів. Семантичне накладання значень – явище у мові досить поширене, і збереження інваріанта як основного лексико-семантичного центра – носія значень кількох лексем – спостерігається серед слів із суфіксами *-an*, *-ese*, *er*, *-or*, *-ite*. Залежить це явище, головним чином, від етимології афікса. Утворення типу *doctor – physician*, крім того, що мають лише їм властиві додаткові семантичні ознаки, розрізняються за походженням суфікса. Обидва суфікси *-er* і *-an* вказують на фах. Зазначені іменники асоціюються з поняттям “лікар”, проте значення іменника *doctor* за

обсягом є значно ширшим – це і вчений, і лікар, а *physician* – лише той, хто практикує лікування з застосуванням препаратів і хірургії.

У вживанні прикметників з суфіксами *-ic* і *-ical* в окремих випадках діє закон лінгвістичної економії; такі терміни, як *botanical*, *historical*, *geographical* можуть вживатися у скорочених варіантах. Проте різниця у значеннях, скажімо, *geographical* і *geographic*, *historical* і *historic*, *economical* і *economic*, *tropical* і *tropic* зберігається: *geographic latitude* – *geographical science*; *economic (based on profit)* – *economical (saving) person*; *historic (making history)* – *historical (belonging to history)*; *tropic parallel* – *tropical heat*.

Більшість наукових термінів, утворених протягом новітнього часу, мають скорочену форму: *carbonic*, *chloric*, *electrolytic*, *magnetic*. Г.Марчанд стверджує, що широковживані слова, такі як *analytical*, *chemical*, *clinical*, *periodical*, *typical* вживаються частіше, ніж їх скорочені варіанти, проте виявляється, що окремих варіантів може й не бути – в англійській мові не існує таких прикметників, як *chemic*, *clinic*, *typic* [54, 75].

Подібна варіативність у вживанні слів з паралельними формами є наслідком впливу інших мов, із яких запозичені словотворчі елементи. В ході історичного розвитку лексики обставини склалися таким чином, що основи, які сполучуються, мають лише певні афікси. Здатність основ приєднувати ті чи інші афікси називається комбінувальною. Відомим є й інший термін для цього явища – валентність. Комбінувальна здатність залежить від кількох факторів, а саме:

- певних граматичних категорій основи; окремі суфікси можуть приєднуватися, скажімо, лише до іменника (прикметника, дієслова);
- змісту основи і суфікса; до прикметників, наприклад, що мають негативне значення;
- фонетичних особливостей основи і афікса.

Так, численні суфікси потребують відповідного закінчення основи. Губні приголосні в основі, наприклад, сполучуються лише з голосним суфікса, наприклад: *distance, romance*. Цікавим є той факт, що більшість суфіксів, які починаються з приголосного, не потребують кінцевого голосного основи: *kingdom, handful, motherhood, starlet, membership, gingerly, government, brightness*. Суфікс *-dons* може вживатися з обома видами основи: *earldom – boredom*, як і суфікс *-some*: *handsome – troublesome*. Виходячи із зазначеного, можна актуалізувати закономірності та встановити межі афіксального словотвору.

Так, суфікси, що утворюють іменники, приєднуються до:

а) іменникових основ: *-dorrif: kingdom, -eer: racketeer, -ess: stewardess, -iul: handful; -hood: motherhood, -ian: proletarian, -ics: physics, -ing: motor-ing, -ism: protectionism, -ist: pianist, -let: piglet, -ship: membership, -y: buddy;*

б) дієслівних основ: *-er: baker, -or; exhibitor, -ar: liar;*

в) прикметникових основ: *-ness; carelessness, -ity: inability, -isoi: socialism.*

У свою чергу, суфікси, які утворюють дієслова, можуть приєднуватися до іменникових основ – *waver, flicker* та прикметникових – *deepen, fasten*.

2.5 Оціночний компонент афіксації

Префікси і суфікси мають не тільки словотворчі та денотативні властивості, а й впливають на конотативне значення слів. Афіксальний словотвір конотативної лексики передає нові відтінки значення, а також має властивість його доповнення.

Розглянемо афікси, що надають словам позитивної оцінки.

Афікси, що надають пестливого зменшення основі, надають слову конотацію меліоративності. Серед найбільш поширених афіксів можна назвати: *-ette; -let; -ling; -y/-ie*. Денотативно *kitchen* та *kitchenette* “кухня” не відрізняються, але слово *kitchenette* виражає пестливе зменшення, а саме з

появою суфікса *-ette*. До конотативно меліоративної лексики належать наступні приклади: *streamlet* “струмочок”, *rivulet* “річечка”, *duckling* “качечка”, *sweetie* “цукерочка”.

Асоціативно з конотативно-меліоративним співзначенням для тварин обирається *-ling: duckling* “качечка”, неживим істотам притаманне вживання *-let: booklet* “тонка книжечка”. Мова йде про асоціативне сприйняття суфіксів: безперечним є факт існування *piglet* “порося”, де *-et* відіграє роль денотативно зменшувального форманта.

Суфікси *-esque* і *-ian*, як правило, утворюють антропонімічні прикметники, вживання яких обмежується книжковим мовленням й асоціюється із вишуканістю стилю: *Dantesque*, *Rembrandesque*, *Shakespearian*. Дослідники відмічають позитивну оціночну конотацію наведених афіксів, тобто вони є оціночними суфіксами.

Афіксів, що несуть у собі негативну оціночну конотацію, набагато більше, ніж афіксів з позитивним значенням.

Мовець не завжди зацікавлений виражати свої думки прямо, ідеальним варіантом для збереження денотативного значення і розширення конотативного сприйняття у префікса *pseudo-*. Форми ввічливості часто не дозволяють вживання слова *liar* – “брехун”, тому можна пояснити виникнення евфемізму *pseudologer* “той, хто говорить неправду”. У розмовному мовленні префікс *pseudo-* вживається як евфемізм для слів з прямим значенням “bad or false quality”. Денотація слів не змінюється, а слугує засобом для перефразування прямої негативної оцінки. Емоційність простежується при порівнянні полярних шкал: поганий – хороший. Так *scientist* “науковець” і *pseudoscientist* “псевдонауковець” виражають одне – позитивне, друге – негативне ставлення мовця до об’єкта мовлення.

Префікси *mis-*, *mal-* є негативно денотуючими, тобто називають негативну дію без вираження емоцій мовця: *miscalculate* “помилитись в розрахунках”, *maltreat* “погано ставитись”.

Морфема *-o* може надавати слову жаргоні стичні або навіть принизливі відтінки *doggo* “нес”, *kiddo* “дитино”, *bucko* “бакс”.

Цікавим у для спостереження виявився суфікс *-ish*. *Childlike* “як дитина” є нейтральним у порівнянні з *childish* “не серйозний, як дитина”. Такі слова, як *childish*, *womanish* містить в собі пейорацію (тобто негативну оцінку), яка виникла шляхом об’єднання суфікса *-ish* з кореневою морфемою, при цьому відбулась зміна денотата.

За допомогою суфікса *-esse* можна надати слову іронічного значення. Так, слово *doctor* у поєднанні із суфіксом *-esse*, *doctoresse* “докторша” зберігає денотативне значення назви професії і набуває іронічного або презирливого відтінку від суфікса *-esse*.

Денотативне значення слів *travel* “подорож”, *nanny* “нянька”, *trooper* “поліцейський” не викликає емоцій. Після приєднання суфікса *-gate* з денотативним значенням “скандал”, слова частково змінюють свою денотацію і набувають конотації. Так, *travelgate*, *nannygate*, *troopergate* набувають негативних асоціацій, що відносить вищенаведені приклади до новоутворень з пейоративною конотацією.

Слова з суфіксом *-eer* можуть носити негативний характер, на їх остаточне конотативне значення впливає коренева основа: *auctioneer* “аукціоніст” має нейтральну конотацію, тоді як *profiteer* “спекулянт” супроводжується негативними співзначеннями. Не слід плутати цей суфікс із суфіксовм *-er*. Він супроводжується в англійському мовленні конотаціями і носить денотативний характер: *player* “гравець”.

Висновки до 2 розділу

Оцінка як лінгвістична категорія являє собою сукупність різнорівневих мовних одиниць з оцінним значенням, які виражають позитивне чи негативне ставлення мовця до змісту повідомлення, спрямоване на реалізацію певного комунікативно-прагматичного завдання.

Концептуальний простір аксіологічного членування дійсності визначає різноманітність видів оцінки, критеріями виділення яких є: характер ставлення носія мови до об'єкта оцінювання, характер підґрунтя оцінки, типи оцінюваних понять.

Лінгвістичний аспект категорії оцінки, що спирається у своїй семантиці на аксіологічну константу, складає вся сукупність різнорівневих мовних одиниць з оцінним значенням, які виражають позитивне чи негативне ставлення мовця до змісту повідомлення, спрямоване на реалізацію певного комунікативно-прагматичного завдання.

Афіксація – один з найпоширеніших способів словотвору, що визначається як спосіб формування нових слів шляхом додавання словотворчих афіксів до різних основ. афіксація підрозділяється на суфіксацію і префіксацію

Префіксація, як словотвір, полягає у модифікації основи, до якої префікс приєднується. Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними. Модифікуючи лексичне значення слова, префікс рідко змінює граматичний характер слова в цілому, тому і просте слово, і його префікс-дериватив у більшості випадків належать до однієї частини мови.

Суфікси виконують функцію афіксальної морфеми, яка розташована між коренем та закінченням і входить до складу основи. Попри те, що суфікс не вживається незалежно, він має семантичне навантаження, яке впливає на новотвір.

Префікси і суфікси мають не тільки словотворчі та денотативні властивості, а й впливають на конотативне значення слів.

Афіксальний словотвір конотативної лексики передає нові відтінки значення, а також має властивість його доповнення. Афікси надають словам не тільки значення неформального мовлення, а передають гнів, гумористичний настрій, пестливість тощо.

ВИСНОВКИ

У роботі було розглянуто мовні засоби вираження оцінки, досліджено та проаналізовано оціночний компонент афіксального способу словотворення в сучасній англійській мові. По завершенню роботи можна дійти наступних висновків.

Оцінка – це складний процес, у ході якого певне явище реальної дійсності сприймається, зіставляється з існуючою моделлю світу чи особистими уявленнями людини, пропускається через сферу її почуттів і в результаті класифікується. Значний інтерес до оцінності в комунікації, підсилений антропоцентричним характером сучасних мовознавчих студій, дозволяє розкрити когнітивні механізми і мовні особливості процесу оцінювання.

Оцінка як універсальна лінгвістична категорія є одним із основних компонентів процесу комунікації. Оцінка виявляється в мовленні кожного індивіда і дозволяє не тільки виражати ставлення до явищ дійсності, а й формувати власну мовну картину світу.

Афіксація – один з найпоширеніших способів словотвору, що визначається як спосіб формування нових слів шляхом додавання словотворчих афіксів до різних основ. Афікси можуть бути класифіковані на продуктивні і непродуктивні. Під продуктивними афіксами розуміється той тип, який бере участь в походженні нових слів в певний період розвитку мови. Так афікси і префікси виступають як дериватори, тобто словотворчі афікси, які можуть стояти до і після кореня, надаючи слову нового лексичного значення. Значення власне словотвірного афікса варіюється в залежності від конкретного кореня, до якого він приєднується. Результат словотворчого процесу афіксації – похідне слово.

Словотворчі афікси поділяються на суфікси і префікси, тобто афіксація підрозділяється на суфіксацію і префіксацію.

Префіксація, як словотвір, полягає у модифікації основи, до якої префікс приєднується. Суфікси виконують функцію афіксальної морфеми, яка розташована між коренем та закінченням і входить до складу основи. Попри те, що суфікс не вживається незалежно, він має семантичне навантаження, яке впливає на новотвір.

Префікси і суфікси мають не тільки словотворчі та денотативні властивості, а й впливають на конотативне значення слів.

Словотвірні елементи, які мають семи позитивного або негативного оцінного значення, можуть по-різному впливати на значення твірної основи. Негативний чи позитивний по своїй оцінці афікс, може таким чином вплинути на творчу основу, що дериват придбає негативну чи позитивну оцінку відповідно.

Наприклад, суфікс *-ish* при додаванні до основи прикметника може поряд зі звичайними емоційно-нейтральними варіантами: *brown* – *brownish* утворювати прикметники з негативною оцінкою, а іноді і презирливо-дратівливі: *bookish*, *childishdoggish*, *goafish*, *sheepish*, *woomanish*.

Афікси *-ette*; *-let*; *-ling*; *-y/-ie* надають слову позитивного значення, а саме, конотацію меліоративності: *streamlet* “струмочок”, *rivulet* “річечка”, *duckling* “качеля”, *sweetie* “цукерочка”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев А.Я. Сопоставительная стилистика : учеб. пособие / А.Я. Алексеев. – Гос. высш. учеб. заведение Нац. горн. ун-т. – Д. : НГУ, 2012. – 470 с.
2. Антонченко Т.М. Основні тенденції аксіологічних змін у семантичній структурі американізмів // Дис. на здобуття ступ. канд. філол. наук / Т.М. Антонченко. – К., 2000. – 229 с.
3. Апресян Ю.Д. Интегральное описание языка и системная лексикография // Ю.Д. Апресян Избранные труды : В 2 т. / Ю.Д. Апресян. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – Т.2. – С. 157– 162.
4. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд. – М., 1959. – 376 с.
5. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка : Стилистика декодирования / И.В. Арнольд. – М. : Просвещение, 1990. – 301 с.
6. Арутюнова Н.Д. Аксиология в механизмах жизни и языка // Проблемы структурной лингвистики / Н.Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1982. – С. 5–23.
7. Архипов И.К. Семантика производного слова английского языка / И.К. Архипов. – М., 1984. – 128 с.
8. Беляева Т.М. Словообразовательная валентность глагольных основ в английском языке / Т.М. Беляева. – М. : Высшая школа, 1979. – 184 с.
9. Вендина Т.И. Семантика оценки и ее манифестация средствами словообразования / Т.И. Вендина // Славяноведение. – 1997. – №4. – С. 41–48.
10. Виноградов В. В. Избранные труды. Исследования по русской. Грамматике / В.В. Виноградов. – М., 1975. – 558 с.
11. Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку / Г.О. Винокур – М. : Учпедгиз, 1959. – 492 с.
12. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки / Е.М. Вольф. – М. : Наука, 1985. – 228 с.

13. Елисеева В.В. Лексикология английского языка: учебник / В.В. Елисеева. – СПб. : СПбГУ, 2003. – 44 с.
14. Жлуктенко Ю.А. Конверсія в сучасній англійській мові як морфологічно-синтаксичний спосіб словотворення. Питання мовознавства / Ю.А. Жлуктенко. – К., 1958. – 250 с.
15. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка : учеб. пособие / В.И. Заботкина. – М. : Высш. Шк., 1989. – 129 с.
16. Земская Е. А. Современный русский язык. Словообразование. / Е.А. Земская – М. : Просвещение, 1973. – 37 с.
17. Золотова Г.А. Категории оценки в русском языке / Г.А. Золотова // Рус. яз. в шк. – 1980. – №2. – С. 84–88.
18. Зубов А.В. О языковых средствах выражения категории оценки в современном английском языке // Автореф. дис. на соискание степ. канд. филол. наук / А.В. Зубов. – Моск. гос. пед. ин-т иностр. яз. – М., 1974. – 24 с.
19. Ивин А.А. Логіка / А.А. Ивин. – М. : Гардарики, 1999. – 352 с.
20. Ивин А.А. О логике оценок / А.А. Ивин // Вопр. философии. – 1968. – №8. – С. 53–63.
21. Ивин А.А. Основания логики оценок / А.А. Ивин. – М. : Наука, 1970. – 247 с.
22. Каращук П. М. Словообразование английского языка: учебное пособие / П.М. Каращук. – М. : Высшая школа, 1977. – 303 с.
23. Кондрашева О.В. Представленность продуктивных/непродуктивных английских суффиксов в частотных стратах BNC / О.В. Кондрашева // Гумманитарные науки: филология. – 2013. – №2. – С. 121–128.
24. Кононенко І.В. Компоненти оцінної структури прикметників / І.В. Кононенко // Мовознавство. – 1989. – № 3. – С. 54–60.
25. Космеда Т.А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики : формування і розвиток категорії оцінки / Т.А. Космеда. – Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2000. – 350 с.

26. Кочетова М.Г. Евро-английский язык как межнациональный феномен в контексте европейской мультилингвальности / М.Г. Кочетова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2015. – № 9 – С. 108–110.
27. Кругликова Т.Г. К семантике количественной оценки / Т.Г. Кругликова // Языковые единицы в речевой коммуникации. – Л., 1990. – С. 80–91.
28. Кубрякова Е. С. Что такое словообразование? / Е.С. Кубрякова – М., 1965. – 327 с.
29. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений. Семантика производного слова / Е.С. Кубрякова – М. : Наука, 1981. – 258 с.
30. Кузнецов А. М. Поле / А. М. Кузнецов // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
31. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української мови : Семантична структура слова / Л.А. Лисиченко. – Х. : Вища шк., 1977. – 113 с.
32. Ломтев Т.П. Принцип бинарности в фонологии / Т.П. Ломтев // Филол. науки. – 1965. – №3. – С. 72–87
33. Ляпон М.В. Смысловая структура сложного предложения и текст / М.В. Ляпон. – М. : Наука, 1986. – 200 с.
34. Маркелова Т.В. Семантика и прагматика средств выражения оценки в русском языке / Т.В. Маркелова // Филол. науки. – 1995. – №3. – С. 67–79.
35. Маркелова Т.В. Функционально-семантическое поле оценки в русском языке / Т.В. Маркелова // Вестник МГУ. Филология. – 1994. – №4. – С. 12–19.
36. Плоткин, В. Я. Строй английского языка: учеб. пособие для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Я. Плоткин. – М. : Высш. шк., 1989.
37. Приходько А.И. Особенности содержания и организации оценочного высказывания в английском языке / А.И. Приходько // Ономастика и апеллятивы. – Дн-ск, 2000. – №9. – С. 117– 126.

38. Приходько Г.І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм / Г.І. Приходько. – З. : Кругозір, 2016. – 199 с.
39. Проскуркіна С.М. Семантико-синтаксична структура оцінного висловлення / С.М. Проскуркіна // Мовознавство. – 1995. – № 2. – С. 21–24.
40. Раєвська Н.М. English lexicology / Н.М. Раєвська. – К. : Вища школа, 1971. – 94 с.
41. Рахманова И.И. К прагматической типологии языковых оценок / И.И. Рахманова // Романские и германские языки: Функциональный и лингвометодический аспекты описания : сб. науч. тр. – К. : Наук. думка, 1985. – С. 56–65.
42. Родионов В.А. «Цельносистемная типология» vs «частная типология» / В.А. Родионов // Вопросы языкознания. – 1989. – № 1. – С. 16–30.
43. Скаличка В.К. К вопросу о типологии / В. К. Скаличка // ВЯ. – 1966. – №4. – С. 22–30
44. Смирницкий, А.И. Лексикология английского языка / А.И. Смирницкий. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – 260 с.
45. Солнцева Н.В. Проблемы типологии изолирующих языков / Н.В. Солнцева. – М., 1985. – 254 с.
46. Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / В.Н. Телия – М. : Наука, 1986. – 143 с.
47. Фабело Х.Р. Оценка и познание / Х.Р. Фабело // Вестник МГУ. – 1984. – №1. – С. 27–33.
48. Харитончик З.А. Лексикология английского языка / З.А. Харитончик – М. : Выш. шк., 1992. – 229 с.
49. Хидекель С.С. Оценочный компонент значения слова / С.С. Хидекель, Г.Г. Кошель – Иностр. яз. в шк. – 1981. – № 4. – С. 76–83.
50. Шапошникова И.В. Глагольная аналитическая номинация как теоретическая и методологическая проблема в современном английском языке / И.В.

- Шапошникова // Материалы чтений памяти чл.-корр. В. Н. Ярцевой. – 2003. – №1. – С. 202– 211.
51. Шапошникова И.В. Системные диахронические изменения лексикосемантического кода английского языка в лингво-этническом аспекте / И.В. Шапошникова. – Иркутск, 1999. – 243 с.
52. Шаховский В.И. К типологии коннотации / В.И. Шаховский // Аспекты лексического значения. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1982. – С.29–34
53. Шаховский В.И. Некоторые способы выражения эмотивно-субъективной оценки в сфере имен существительных современного английского языка // Автореф. канд. филол. наук / В.И. Шаховский – М. : МГПИИЯ им. М. Горького, 1969. – 25 с.
54. Adams V. An Introduction to Modern English Word-formation / V. Adams. – London : Longman, 1973. – 240 p.
55. Barder Ch. Linguistic change in present-day English / Ch. Barder. – London, 1964. – 91 p.
56. Bauer L. English Word-formation / L. Bauer. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 311 p.
57. Benvenist E. English lexicology / E. Benvenist. – Moscow : Prosveshchenie, 1975. – 242 p.
58. Bryson B. Order Out of Chaos / B. Bryson // A Reader for Writers. – 1992. – №3. – P. 184–196.
59. Cruse, D.A. Meaning in Language : An Introduction to Semantics and Pragmatics / D.A. Cruse. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 424 p.
60. Crystal D. A Little Book of Language / D. Crystal. – Sydney : University of New South Wales Press, 2010. – 261 p.
61. Jespersen O. A modern English Grammar on historical principles. Part IV. Morphology / O. Jespersen. – London: G. Allen&Unwin, 1954. – 470 p.
62. Jespersen O. Essentials of English Grammar / O. Jespersen. – London, 1956. – 73 p.

63. Marchand H. The Categories and Types of Present Day English Word Formation / H. Marchand. – Munchen, 1972. – 439 p.
64. Marchand H. Word-building in the English language / H. Marchand. – Cambridge: Cambridge University Press, 1980. – 293 p.
65. Tereshchenko V. Evaluative affixation in modern English / V. Tereshchenko // Європейські мови – 2019: інновації та розвиток: за матеріалами 17-ї міжнародної студентської конференції. – Електронне видання. – Дніпро, 2019. – С.49.
66. Wright G.H. von. The Varieties of Goodness / G.H. von. Wright. – New York, London, 1963. – 147p.
67. Longman Dictionary of Contemporary English [Електронний ресурс] / Режим доступу : URL : <https://www.ldoceonline.com/>

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 75 ст., 67 джерел.

Об'єктом дослідження є афіксальні деривати сучасної англійської мови.

Предметом дослідження є оціночний компонент афіксальних дериватів сучасної англійської мови.

Мета роботи – розглянути афіксальні засоби вираження оцінки, дослідити та проаналізувати оціночний компонент цього способу словотворення в сучасній англійській мові.

Методи дослідження включають описовий метод і окремі лінгвістичні методи: метод суцільної вибірки, метод аналізу словникових дефініцій, метод етимологічного аналізу.

У **вступі** охарактеризований стан проблеми, конкретизовані завдання на дипломну роботу.

У **теоретичній частині** охарактеризовано структуру сучасної англійської мови, визначено поняття словотвору, афіксація розглянута як один із видів словотвору.

У **практичній частині** наведені структура і класифікація оцінки, розглянуто і проаналізовано префіксальний і суфіксальний деривати сучасної англійської мови, а також проаналізовано оцінний компонент афіксального словотвору англійської мови.

Теоретична новизна дипломної роботи полягає в комплексному аналізі функціонально-семантичної категорії оцінки, систематизації засобів вираження категорії оцінки, встановленні особливостей функціонування оціночного компоненту афіксального деривату сучасної англійської мови.

Практичне значення роботи забезпечується можливістю використання її матеріалів у лекційних та практичних курсах зі стилістики, лінгвістичного аналізу тексту, загального мовознавства.

Ключові слова: СЛОВОТВІР, АФІКСАЦІЯ, ДЕРИВАТ, КАТЕГОРІЯ
ОЦІНКИ, ОЦІНОЧНА ЛЕКСИКА

SUMMARY

Diploma paper: 75 p., 67 sources.

The **object** of the research is affix derivatives in modern English.

The **subject** of the research is an evaluative component of affix derivatives in modern English.

The **purpose** of the research is to consider affix means of evaluation expression and analyze an evaluative component of this word-formation type in modern English.

Methods of the research include descriptive method and some linguistic methods: continuous sampling method, the method of dictionary definitions analysis, method of etymological analysis.

The **foreword** describes the state of the problem, the tasks which are to be executed to achieve the purpose of the research.

The **theoretical section** shows the structure of modern English language, defines the concept of word formation and considers affixation as a type of word formation.

In the **practical section** the structure and classification of the evaluation are given, the prefix and suffix derivatives of modern English are considered and analyzed, and the evaluation component of the affix word-formation of the English language is analyzed.

The **scientific novelty** of the diploma research is related to the complex analysis of the functional-semantic category of the evaluation, the systematization of the verbal means of evaluation expressing, analysis of the means of evaluation expression with regards to the affix derivative.

The **practical value** of the present research is determined by the fact that its results can be used in courses of stylistic, linguistic analysis of the text and general linguistic

Key words: WORD-COMPOSITION, AFFIXATION, DERIVATIVE, EVALUATION CATEGORY, EVALUATIVE VOCABULARY